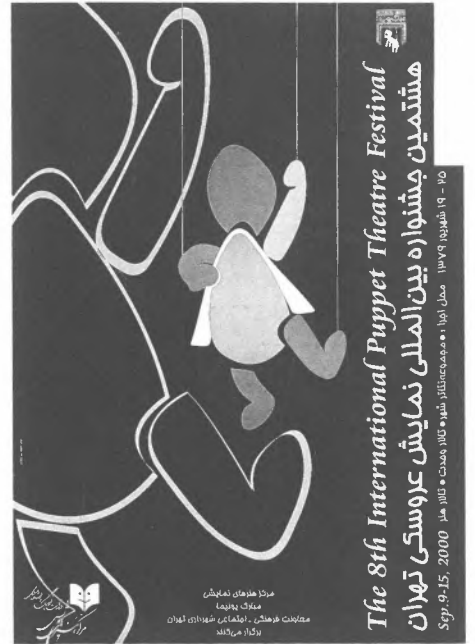

شماره پنجم

N
A
M
M
A
Y
Y
E
S
H

هشتمین جشنواره بین المللی
نمایش عروسکی تهران
۱۹ تا ۲۵ شهریور

The 8th International
Puppet Theatre Festival
September 9 - 15 , 2000

نمایش

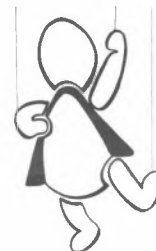
N A M A Y E S H

ویژه هشتمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی

تهران - ۱۹ تا ۲۵ شهریور ۱۳۷۹

□ سردبیر	: لاله تقیان
□ طراح و مدیر فنی	: انوشیروان میرزائی کوچکسروانی
□ حروف‌نگار	: فرزانه سرمدی
□ صفحه‌آرا	: امیر شهیدی یکتا
□ طرح جلد	: الهام معظمی
□ عکاس	: فتانه دادخواه - حجت ترصدی
□ لیتوگرافی رنگی	: جهاد دانشگاهی (واحد هنر)
□ چاپ رنگی	: چاپ نخستین
□ چاپ متن	: انتشارات نمایش
□ همکاران	: رحمت امینی - علی اصغر دشتی، ایمان ذوقی، وحید ترحمی مقدم جواد تولمی، سهیل خداپرستی، اختر اعتمادی

مقالات منتشره الزاماً نظرات مرکز هنرهای نمایشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیست. نقل مطالب و عکسها با ذکر مأخذ آزاد است. «نمایش» در چاپ و ویرایش مقالات و مطالب وارده مختار است. مقالات رسیده به هیجوجه مسترد نخواهد شد. نشریه‌ای از: کمیته انتشارات هشتمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی
نشانی: خیابان حافظ، خیابان استاد شهریار (ارغ)، نالار وحدت، انتشارات نمایش، تلفن ۶۷۰۸۸۶۱ و ۶۷۰۵۱۰۱-۵

تکم تماشاسی

در اواخر فصل زمستان: زمانی که برودت و سرما می‌خواهد با طبیعت خداحافظی کند و طراوت و نشاط بهار جایگزین آن شود و به هنگامی که برفها در سینه ساوالان آب شده و به صورت رودها در سرزمین پهناور آذربایجان جاری می‌شود صدای تکم و تکم چی‌ها نیز در شهر و روستا می‌پیچید که با: بان شیرین و آهنگین خود به مردم نوید آمدن بهار را می‌دهند و خلق را برای پاک کردن کینه از دل‌ها و گرد و غبار از خانه‌هایشان دعوت می‌کنند، تکم و تکم گردانی یکی از نشانه‌های اصیل فرهنگی دیار آذربایجان و یادگاری از گوسان‌های دوره گرد است. اشعاری که تکم چی می‌خواند و منسوب به تکم است همانند اشعار عاشیق‌ها از سینه مردم این خطه به زبان آمده و همانطور نیز سینه به سینه حفظ شده و به بقای خود ادامه داده است. تکم یک عروسک چوبی سنتی است. واژه تکم Takam از دو بخش "تکه" و "م" تشکیل شده است. تکه در زبان ترکی به معنی بز نر قوی هیکل که همیشه در رأس گله حرکت می‌کند و گله را به چراگاه و محل‌های معین هدایت می‌کند. "م" ضمیر ملکی دوم شخص مفرد است و تکم در واقع به معنی "بز نر من" است.

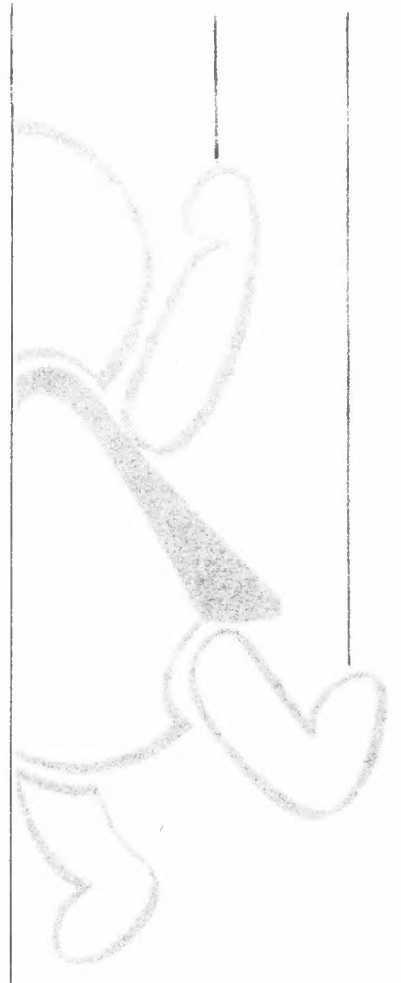
به کسی که تکم را می‌رقصاند "تکم چی" می‌گویند که اشعار مخصوص تکم را با آهنگی خاص می‌خواند. البته شایان ذکر است که اشعار تکم در چند آهنگ که خاص تکم بوده خوانده می‌شود.

تکم عروسکی است چوبین که روی آنرا با مخمل یا پارچه‌هایی به رنگ قرمز می‌پوشانند و روی این پارچه را با پولک، زنگوله، سکه و نیز پارچه‌های الوان و حتی آئینه تزئین می‌کنند. هر یک از تزئینات تکم علت و فلسفه‌ای داشته است: مثلاً زنگوله و سکه برای ایجاد سر و صدای بیشتر بوده تا مردم را از داخل خانه‌ها به کوچه‌ها و دم در خانه‌ها بکشاند. از سوی دیگر یک ضرباهنگ برای حرکت تکم بوجود می‌آورد. اینکه به دو طرف عروسک (طرفین شکم عروسک) آئینه نصب می‌کردند به این دلیل بود که تکم خبر فرا رسیدن سال نو را به مردم می‌داد و با خود آئینه‌ای به رسم روشنائی و صفا داشت. آئینه کاربردهای مهمی در زندگی مردم داشته است. مثلاً مظهر خوش یمنی، روشنائی و خیر و برکت بوده است. شاهد بر این مدعا دو مورد است: یکی اهمیت آئینه در مراسم عروسی و دومی بردن آئینه و قرآن به منزل جدید قبل از حمل اسباب و اثاث خانه. اینکه در ساخت تکم همیشه از رنگ قرمز برای پوشاندن بدنه اصلی استفاده می‌کرده‌اند شاید به این دلیل بوده که در آذربایجان قدیم لباس و توری سر و روی عروس به رنگ قرمز بوده و خواسته‌اند تکم نیز مثل هر عروسی مظهر شادی و خوشی باشد. به طور کلی آذربایجانی‌ها رنگ سرخ را بیشتر استفاده رنگ سرخ را بیشتر می‌پسندند و در لباس و تزئینات از آن بیشتر استفاده می‌کنند.

اشعار تکم بسیار متنوع و فراوان است ولی ما به همین چند نمونه بسنده می‌کنیم. در اردبیل تکم به عنوان پیشاهنگ عید نوروز شناخته می‌شود و وقتی صدای تکمچی‌ها در کوچه و خیابان شنیده می‌شود مردم، به خصوص بچه‌ها از اینکه دارد عید می‌آید خوشحال می‌شوند. در سال‌هایی که بین آخرین بهار شنبه سال (چهارشنبه سوری) و عید نوروز فاصله زیاد باشد، این فاصله بجز بوجه فعالیت تکمچی‌هاست.

در پژوهش برای تکم در یافتیم که در ناحیه شمالی ایران و کناره‌های دریای خزر نیز عروسکی به نام تکم وجود دارد که گویا موجود افسانه‌ای بوده با سه پا و دو شاخ بر سر به شکل یک دیو که با تکم مورد بحث ما تفاوت دارد. رگه‌هایی از این نمایش عروسکی در نواحی مرکزی کشورمان مانند اراک - ملایر و... دیده شده است که باید ادعان کرد خاستگاه تکم آذربایجان و به خصوص اردبیل بوده و از این منطقه به سایر نقاط رفته است.

✳ برگرفته از کتاب نمایش در اردبیل

در این شماره می‌خوانیم

- ۳ تکم تماشاسی
- ۴ نمایشگران تناثر عروسکی و...
- ۶ سال‌های رکود و تحول امروزی
- ۷ اخبار جشنواره
- ۸ جشنواره و تماشاگران
- ۹ هنرمندان عروسکی تأمین نیستند
- ۱۰ عروسک ابزاری توانمند
- ۱۲ اسب چوبی و باور تاریخی
- ۱۳ عروسک ساخته ذهن...
- ۱۴ نوید نوروز با عروسکی
- ۱۵ تلاش برای سردادن آوازی خوش
- ۱۶ تناثر خیابانی - تناثر سیاسی
- ۱۷ نقد تناثر در جشنواره
- ۱۸ صندوقچه سینه در تیش خیابان‌ها
- ۱۹ آمار کیفیت نمایش‌ها...
- ۲۱ بخش انگلیسی

✳ تصویر پشت جلد: نمایش عروسکی کاغذ پاره‌ها از اتو تیش

نمایشگران تئاتر عروسکی و مشکلات موجود (۱)

گفتگو با هیئت بازبینی هشتمین جشنواره نمایش‌های عروسکی آقایان محمود فرهنگ، یوسف صدیق و اردشیر کشاورزی

نمایش: من منظوم این است که همان دوره آقای غریب‌پور باید این شکل ایجاد می‌شد تا بعد از عوض شدن ایشان همه کارها نخوابد. یعنی شما لااقل می‌رفتید و کار می‌کردید. به قول خود شما روزنامه‌ای که قرار بود در می‌آوردید، کتاب چاپ می‌گردید یا هر کاری که لازم بود...

کشاورزی: بله، تمام این کارها را کردیم متن‌ها با رفتن آقای غریب‌پور گفتند اینجا سالن عروسکی نیست. وقتی مراجعه می‌کردیم معلوم نبود تکلیف چیست.

فرهنگ: سؤال شما ۳ بخش دارد یک بخش صحنه‌ای و یک بخش شهرستانی و بخش سوم خیابانی.

در مورد کارهای امسال نسبت به سال قبل به نظرم کارها افت کرده، یعنی با توجه به اینکه سال قبل ۲۵ کار درجه یک داشته‌ایم و امسال فقط ۸ کار که از طرف دوستان انتخاب شده‌اند و فکر می‌کنم ۴ کار دیگر درجه ۲ داشته‌اند و بقیه

در مرتبه ۳ بودند که رد شدند. و دلیلش هم در مورد کارهای صحنه‌ای مربوط به مرکز یونیم بود که این یک وجه مسئله است. وجه دوم مرکز تئاتر عروسکی بود. بنیاد به دلیل مسائل مالی و مشکلات مالی بوده در جلساتی که بود هم مرکز تئاتر عروسکی و هم یونیم می‌دانستند که واقعا مرکز در مضیقه مالی است به همین جهت هیچ بودجه‌ای نداشتند. مرکز تئاتر عروسکی یا کارگاه باید ارتباطش با شهرستان‌ها و با گروه‌های تئاتری قوی باشد و آنها را شناسایی و نیازهایشان را برآورده کند و گرنه چطور می‌توانند آنها را تقویت کنند. متأسفانه طی این ۲ سال این امر اتفاق نیافتاده. اگر از ۲ سال قبل مرکز تئاتر عروسکی با گروه‌ها ارتباط داشت طبیعی بود که کارها ارتقا می‌یافت و سطح کارها بالا می‌رفت.

ما سال پیش ۱۰۰ گروه نمایش عروسکی داشتیم که حداقل ۲۴ کار تهرانی درجه یک در آن بود. یکی از اشکالات عدم ارتباط است و فضای ارگانیک که بتواند ارتباط برقرار کند. مثلاً آقای کشاورزی می‌خواهند کار کنند یا حالا حرفه‌ای‌ها و غیر حرفه‌ای‌ها یا گروه‌های دانشگاهی که باید ارتباط برقرار کنند در دسترس نیستند. در مورد کارهای شهرستانی‌ها قضیه کمی متفاوت بود و این به دلیل آن بود که تمام کارهایی که دیدیم از

کنیم که حداقل این گروه‌ها بدانند متنی را که کار می‌کنند مورد تأیید است بعد حالا انتظار داشته باشیم در این ۲ سال به هر شکلی که شده متن‌ها ...

نمایش: ولی من معتقد نیستم به اینکه ۲ سال همه صبر کنند. سئوالی که می‌کنم معنایش این است که گروه‌هایی که اساساً کارشان و حرفه‌شان تئاتر عروسکی است چه تازه کار و چه کهنه کار، پی گیر کار و استمرار آن نیستند. اشکال کار اینجاست. تالار هنر یک سال است بیکار افتاده. آقای غریب‌پور استعفا دادند و در آنجا تغییر و دگرگونی ایجاد شد، اما در زمان تصدی ایشان ما مدام برنامه داشتیم و با رفتن ایشان همه رها کردند و...

کشاورزی: جایی نداشتند. نمایش: شما می‌گویند ۳ سال است مدام کار می‌کنید در همان سالی که آقای غریب‌پور بودند می‌شد کار کرد.

کشاورزی: بله عرض کردم پیشنهاد کار دادم ولی به علت مفصل بودن متن موکول شد به بعد حتی ۳ کار آماده کردم برای اینکه هر لحظه شروع کنم، ولیکن به دلیل بودجه و مسائل دیگر عملی نشد. اولاً گروهی به آن شکل و صورت خاص حرفه‌ای و متشکل به نظر من وجود ندارد چند تایی هستند که آنهم گاهی جمع می‌شوند و فقط به خاطر جشنواره. واقعا همه منتظرند تا یک جایی مثل آقای غریب‌پور که می‌گویند حمایت می‌کنم پیدا کنند و همه به ایشان روی آورند که وقتی هم نیست همه متحیرند.

اگر جایی یا مرکزی برای جمع شدن این هنرمندان در نظر گرفته بشود همه فعال خواهند شد. شما فکر کنید برای یونیم ما سال‌هاست که اگر این مرکز تشکیل شود بقیه کارها درست می‌شود. همه از ما انتظار دارند که عضو هستیم تا کاری کنیم ولی تا به حال نتوانسته‌ایم حتی یک اتاق بگیریم و آنجا جمع شویم و فعالیت کنیم. خود من خیلی برنامه دارم ولی جای مشخصی نیست که رجوع کنیم و متشکل شویم و حتی برای بچه‌ها روزنامه درست کنیم ...

نمایش: چرا مگر تالار هنر نیست؟ کشاورزی: تالار هنر وضعیتش هنوز معلوم نیست

نمایش: نظر تان درباره کیفیت کارهایی که دیدید نسبت به ۲ سال قبل چیست؟

کشاورزی: فکر می‌کنم اگر مقایسه کنیم با قبل، کیفیت‌ها، آنقدرها تفاوت نکرده و بچه‌ها آنطور که باید نتوانسته‌اند خود را آماده کنند، که البته با دیر اعلام شدن فراخوان حتی خیلی‌ها انصراف داده‌اند در حالیکه که ما می‌دانستیم می‌توانستند کارهای خوبی ارائه دهند.

صدیق: بخش اعظمی از مشکلات اجرایی از نظر کیفی مربوط است به دستور کار جشنواره به دلیل اینکه کمی درگیر بالاترکیلی تنظیم برنامه‌ها شدیم و همچنین مسائل بودجه و عوارض جانبی آن، اعلام فراخوان و بعد بازخوانی متون ارسالی که در اعلام نتیجه نیز تأثیر گذاشت و این خود باعث شد که بسیاری از گروه‌های خوب شرکت نکنند و فکر کنند که شاید جشنواره برگزار نگردد و نتیجه‌اش این شد که گروه‌ها تعجیل کنند و هر چه توانستند به سرعت آماده بازبینی نمایند.

نمایش: آیا اساساً هنرمندان تئاتر خصوصاً در بخش عروسکی باید صبر کنند تا مرکزی فراخوانی اعلام کند و گروه‌ها کار خود را شروع کنند. از جشنواره ۲ سال قبل تا به حال فرصت بوده و من فکر می‌کنم کمی بی‌انصافی است که اگر همه تقصیرها را به گردن مرکز؛ تعویض رئیس یا دیر شدن فراخوان بیندازیم. آیا خود هنرمندان ما هیچ برنامه‌ای برای طول سال ندارند یا به فکر آماده کردن آن نیستند که فقط برای جشنواره کار می‌کنند یا چون سالی اختصاص به این امر نداده‌اند تئاتر عروسکی نباید کار کند؟

کشاورزی: جواب شما را در ۲ گروه آماتورها و حرفه‌ای‌ها می‌گویم. گروه حرفه‌ای که حالا چند تایی معدود هستند و می‌شناسیم؛ این عده تا واقعا مسجل نشود که باید کار کنند یا بودجه‌ای اختصاص نگیرد و خبری داده نشود کاری را شروع نمی‌کنند، ولی در بخش آماتورها که از همین بچه‌های فارغ‌التحصیل دانشگاه یا علاقه‌مندان تشکیل شده اینطور نیست. حال اگر بودجه‌ای و جایی و مکانی می‌داشتند می‌توانستند از قبل مثل ۲ سال پیش به فکر یک برنامه‌ای باشند، ولی آیا واقعا آمیدی دارند که کاری که می‌کنند پذیرفته شود یا نه. ما باید طوری برنامه‌ریزی

فارغ‌التحصیلان رشته عروسی دانشگاه بودند که به نسبت کارهای تهران بهتر بود. بعضی‌ها که به نظر من در شهرهای بسیار دور و با عدم امکانات جزو بهترین گروه‌ها هستند با توجه به اینکه این انتظار از گروه‌های تهرانی که ارتباط بیشتر و فضا و امکانات و اطلاعات بیشتری دارند می‌رود اما یک شهرستان خیلی دور که فاصله‌ای شاید ۷۰۰ کیلومتری با تهران دارد بهتر اجرا می‌شود برای اینکه آنها اولاً عروسک را فراموش نکرده‌اند و در این چند سال به فعالیت خود ادامه داده‌اند.

نمایش: من هم همین را می‌گویم چرا این روحیه در بچه‌های تهرانی نیست؟ تئاتر را فقط دولت نباید برپا کند و خودش هم فرو بریزد. این عملی نیست، ما کی می‌خواهیم برسیم به جایی که تئاتر را از آن هنرمند بدانیم. اگر هنرمند به این اعتقاد برسد بالاخره ۵۰٪ کارها درست می‌شود و اگر نرسد، حالا دولت هر کاری هم بکند فایده‌ای نخواهد داشت.

صدیق: در مورد مرکز تئاتر عروسی همین طور است به دلیل اینکه به هر حال مرکز عروسی می‌تواند جایی باشد برای گروه‌ها تا انگیزه ایجاد کند، و می‌توانست برنامه داشته باشد، حتی در سطح کشور و در سطح کلان، به هر حال برای گروه‌ها فضایی باشد که آنچه را شما می‌گوئید تحقق یابد ولی می‌بینید در این ۲۰ سال ما عادت کردیم که مرکز هنرهای نمایشی بیاید بگوید آقا شما بیایید کار کنید و شما کار نکنید در نهایت من فکر می‌کنم که...

نمایش: ولی روند کار باید برعکس باشد هیچ جای دنیا دولت در هنرمند انگیزه ایجاد نمی‌کند. این اصلاً نقض غرض است. هنرمند است که در دولت ایجاد انگیزه می‌کند هنرمندی که ۱۰ پروژه خوب به دولت ارائه می‌دهد و دولت را وا می‌دارد که برایش بودجه تهیه کند.

صدیق: سعی می‌کنم خیلی کوتاه و مختصر جواب دهم اولاً لازم است توضیح دهم تا سوء تفاهمی پیش نیاید. بحث مدیریت نیست بحث برنامه‌ریزی است به هر حال آقای سلیمی در دوره مدیریت خودشان سعی کردند نمایش عروسی را احیا کنند. و الان هم که آقای شریف خدایی متصدی این امر شدند با تمام انرژی سعی کرده‌اند جشنواره‌ای که می‌رفت برگزار نشود را احیا کردند. پس در مورد مدیریت حداقل این بحث را نداریم. مطالب شما مطالب خوبی است اما جسارتاً عرض می‌کنم خیلی آرمانی است، شما

می‌گوئید چرا هنرمندان خودشان دست به کار نمی‌شوند دولت را هم مستقل می‌کنید و اینکه باید هر کسی قائم به ذات باشد، به هر حال نسل جوان ما فعال و پرتلاش است و هنرمند می‌تواند گلیم خودش را از آب بیرون بکشد. من کمی در مورد بحث شما تردید دارم به دلیل اینکه وقتی زمینی را تبدیل به شوره‌زار می‌کنیم نمی‌توان انتظار داشت که کشاورزان در آنجا برنج بکارند. بنابراین هنرمندان ما که اکثراً هم جوان هستند خوشبختانه بچه‌های بسیار با استعدادی هستند. اگر شما نمی‌کنند نه این است که بلد نیستند آب نمی‌بینند. نمی‌توانیم منکر شویم که محیطی را که شما مثال می‌زنید در خارج با اینجا متفاوت است همه چیز در اینجا زیر میز است بنابراین جوانی که می‌خواهد کار کند از زمان شروع کار متن نمایشش بررسی می‌شود. محیطی که می‌خواهد در آن تمرین کند کنترل می‌شود که هر روز اماکن مزاحم او نشود چند تا تیر و تخته که بخواهد به هم پیچ و میخ کند باید حتماً مجوز داشته باشد... حال به هر شکلی که تمرین کرد موقع اجرا نیاز به سالن دارد، اگر یکی از آنها جسارت کرده و خدای نکرده برود توی پارک با مشکلاتی مواجه می‌شود.

بنید من مثال دارم بر حسب نوع کاری که می‌کنم یا بر حسب نوع ارتباطی که دارم می‌دانم که در حال حاضر یکی از دانشجویان ما یکسال و نیم است که می‌خواهد اجرایی را که در جشنواره دانشجویی مقام کسب کرده به روی صحنه ببرد و نمی‌تواند...

نمایش: عروسی؟!

صدیق: بله کاملاً عروسی و نه به شکل باسماهای و از نوع سرهم بندی، کار خیلی جدی، ولی نتوانسته، من خودم خیلی تلاش کردم و با تئاتر شهر صحبت کردم، با تالار هنر صحبت شد اما نشد. طبیعی است که آدم منفعل می‌شود به دلیل اینکه هر دفعه که مراجعه کرده بهانه‌ای سر راهش قرار داده‌اند اول چرا متن را نیاوردید ما بررسی کنیم متنی که در جشنواره‌ای بوده را باید تئاتر شهر بررسی کند تا به آن مجوز سالن بدهد. اگر بخواهید سالن بگیرید باید حتماً در کنار کار عروسک، بخش زنده‌ای نیز وجود داشته باشد. این قانون را چه کسی آورده، مگر غیر از اینکه نظرات شخصی دولتمردان ما است اگر شما بیایید قانونی که کاملاً سلیقه‌ای است بگذارید این ضربه می‌زند به جریان عروسی، برای اینکه بتوانند کارشان را به مرحله اجرا در تئاتر شهر برسانند مجبورند شخصیت زنده نیز در کنارش بگذارند و این غلط است. اتفاقاً یکی از دوستان

صبح این سؤال را مطرح کرد که توضیح دادم و جای بحث بسیاری دارد. نتیجه چه می‌شود؟ اینکه ما هر چه کار دیده‌ایم یا ماسک بوده یا زنده. یعنی اصلاً بخش عروسی نمایش‌ها یک دهم کل نمایش‌ها هم نیست. وقتی می‌برسیم چرا؟ می‌گویند چون وقتی عروسی تنها باشد تئاتر شهر ما را قبول نمی‌کند.

نمایش: شما پیگیری کردید ببینید این ضوابط از کجا آمده است؟!

صدیق: کاملاً شخصی است. عرض کردم بله پیگیری کردیم وقتی که قاطع می‌گویم سلیقه‌ها شخصی آقایان است که تماماً دولتی هستند.

نمایش: پس بحث مدیریتی هم داریم؟!

صدیق: در مورد جشنواره عرض کردم نه، چون واقعاً عملکردی که آقای سلیمی در مورد جشنواره داشتند بسیار خوب بود. ما مدیریت را به طور مجرد باید بررسی کنیم. ما مدیرانی داشتیم که نه تنها هیچ کمکی به جشنواره عروسی نداشتند صدمه هم زدند. در کلان بحث نمی‌کنیم بلکه مقطعی است پس باید اسم برده شود. در مورد سالن می‌گوئید که چرا وقتی مثلاً تالار هنر دایر شد بچه‌ها آنجا را احیا نکردند. در طول مدیریت تالار هنر البته بعد از اینکه آقای غریب‌پور استعفا دادند حالا به هر دلیلی آنجا از هم پاشید. حتی به جلسات یونیمما اجازه برگزاری ندادند. هفته‌ای یک روز را که فرصت مناسبی بود تا دوستان دور هم جمع شوند و با هم درد دل کنند، بحث کنند، حتی دستور کاری داشته باشند، برای فصل آینده کاری انجام دهند، چرا چون صرفاً مدیریت دولتی عامل شد. بچه‌ها! تلاش خودشان را کردند.

این را با اطمینان عرض می‌کنم و پافشاری دارم که جوان‌های ما احتیاج به انگیزه دارند. زمینه برای آنها باید فراهم شود تا کار کنند. وقتی جوانی با هزینه شخصی‌اش کار می‌کند و روی دستش می‌ماند باید چه کرد؟ از نظر اقتصادی به او لطمه خورده و از نظر روحی صدمه دیده. مشکل اینجاست ما چه خواهیم و چه نخواهیم در حال حاضر و در شرایط فعلی سیستم دولتی بر تمام عملکرد گروه‌های هنری به خصوص تئاتر و منجمه نمایش عروسی احاطه کامل دارد تا آنها همکاری نکنند و انگیزه ایجاد نشود این زمین همینطور شوره‌زار می‌ماند و هیچ چیزی در آن رشد نمی‌کند جز خار و خاشاک.

فرهنگ: یک نکته دیگر هم هست. ببینید ما همان ۲۴ گروهی که کارهایشان در تالار هنر اجرا شد و اکثراً جذب تلویزیون شدند یا اساساً کار نکردند خوب به هر حال مرکز هم یک مشکلاتی دارد که مشکل مالی است. ادامه دارد...

سال‌های رکود و تحول امروزی (۲)

مهر. کنترا تور

ترجمه: جواد ذوالفقاری

خصوصاً برای تبلیغات تجاری، علیرغم آنکه همچون دیگر کشورهای جهان، عروسک‌ها زمانی در صحنه‌های کوچک گنجانده و از پشت آن بالا آورده می‌شدند، هم اکنون برای نمایش‌های عروسکی از صحنه‌های تئاتر استفاده می‌شود و اندازه عروسک‌ها بزرگ‌تر شده است.

آکادمی داریانای احمدآباد نمایش‌های بسیار در تلویزیون به صورت برنامه‌های بیست قسمتی دولتی برای تبلیغ در مورد مسائل خانوادگی، ممنوعیت‌های پس انداز در بانک، مشکلات کودکان و آگاهی‌های اجتماعی ارائه داده است. گروه‌های کارآموزی جهت همکاری با سازمان‌های اجتماعی مانند آواز به مناطق محروم گسیل داده می‌شوند تا در زمینه نظافت و بهداشت عمومی را آموزش نمایش دهند. همچنین این گروه‌ها به مدارس نابینایان و ناشنوایان می‌روند تا آنان را یاری دهند و سرگرم کنند.

خوشبختی ما از آنجا ناشی می‌شود که مقامات دولتی بر اهمیت هنر عروسکی آگاهند و در جهت برگزاری جشنواره‌ها، سیمینارها، کارگاه‌ها و تبادل تجربه با خارجیان همیاری دارند. این امر منبع باارزش الهام و تشویق ما تمام هنر دوستان عروسکی است تا به اجرا بپردازیم، تجربه کنیم و بیاموزیم.

بنابراین در دهه اخیر هنر بیدارگشته است و هنر عروسکی مجدداً در حال شکوفایی است. این امر نتیجه همیاری‌های سازمان جهانی نمایش عروسکی و پایه‌گذارانی چون کاملا دیویج است که با جانفشانی و دوراندیشی در راه تعالی هنر عروسکی ما را تشویق و یاری می‌کنند.

*برگرفته از بولتن نخستین جشنواره بین‌المللی تئاتر عروسکی ایران

هند است که در تمام مدت سال به فعالیت می‌پردازد.

آکادمی ملی رقص و نمایش (آکادمی دولتی سانگیت - ناتاکا هند) بیشترین اعتبار را برای ما کسب کرده است.

دهلی نو از ۱۹۷۹ جشنواره‌های ملی نمایش عروسکی در بنگلور، حیدرآباد و دهلی نو برپا کرده و هر ساله میزبان سه یا چهار گروه جدید در کنار سه یا چهار گروه نمایش عروسکی سنتی است، در نتیجه هر یک شناخت بیشتری کسب می‌کنند و تبادل آرا انجام می‌پذیرد. از سوی دیگر مرکز ملی تحقیقات آموزشی و پرورشی در مناطق مختلف هند سمینارها و کارگاه‌هایی برپا می‌کند. در نتیجه سطح آگاهی و ارزش هنر عروسکی ما دقیقاً وابسته به پیشرفت هند است. نمایشگران عروسکی امروز از هر نوع مواد و شی برای خلق عروسک استفاده می‌کنند. چتر، سبد، چارو، کفش و تمام مواد در دسترس. به علاوه تلویزیون در هند نیاز به برنامه‌های عروسکی دارد و برابر آن دریچه جدیدی بروی نمایشگران عروسکی باز شده است. پیش از این هنگامی که کسی می‌خواست خرقه عروسکی را برگزیند اندیشه می‌نمود، اما هم اکنون در این زمینه برای تمامی نسل جدید راه‌ها گشوده است.

امروزه ما حتی بازیگرانی داریم که با عروسک‌ها بروی صحنه می‌آیند گرچه هند مانند جوروری (نقال) ژاپنی، سوترادار داشته است. اما بازیگران جدید ما علاوه بر ایفای نقش سوترادار (نقال) بازی دهنده عروسک نیز هستند.

عروسک‌های میله‌ای و دستکشی کارآمدترین نوع برای گروه‌های جدید است، تمام انواع عروسک‌های میله‌ای به کار ما می‌آید: نوع انیمووای روسی، بونراکو، سرمیله‌ای و حتی عروسک‌های با دهان‌های بزرگ در تلویزیون،

از سال ۱۹۵۹، زمانی که گروه بازی دهندگان عروسکی کلکته تشکیل شد و آقای راگونات کواسوامی عروسک‌های میله‌ای و سایه را به کار گرفت، تجارب علمی بسیاری در هند صورت گرفته است. من نیز در تماشاخانه کوچک کودکان کلکته و مدرسه شریاز احمدآباد به تدریس می‌پرداختم. ما انواع مختلف عروسک‌ها را به کار می‌گرفتیم و در برنامه‌های سالیانه شریاز اجرا می‌کردیم. در آکادمی داریانا ما تمام انواع نمایش‌های عروسکی را تجربه و نمایش "سایه آندهر" را احیا نمودیم. در اجراهای تجربی ما عروسک‌های نخ، دستکشی و میله‌ای مورد استفاده قرار می‌گرفت. در همان حال کسانی که در خارج آموزش دیده بودند در داریانا شروع به تجربه آموزی کردند و زمینه‌های جدیدی در هنر عروسکی تکوین یافت. گروه نمایش عروسکی کلکته به کارگردانی شری مورچ دوتا، که در مسکو آموزش دیده بود، سه نمایش فوق‌العاده به نام‌های "لاوکوش"، "علاءالدین و چراغ جادو" و "رامایانا" اجرا کرد که ترکیبی از عروسک‌های میله‌ای، سایه و عروسک‌های غول پیکر اسفنجی در آن به چشم می‌خورد. این نمایش‌ها از کیفیتی در سطح جهانی برخوردار بودند. گروه‌های دیگری که توسط شری دوتا آموزش دیده‌اند، گروه عروسکی کودک و گروه عروسکی نوجوان، در حال تجربه در سبک‌های جدید هستند و نمایش‌های خوبی ارائه می‌دهند.

همچنین ددی بودامجی از گروه "عروسکی سوترادار" آثار عروسکی عجیبی ارائه داده که در "رامایانا" خود علاوه بر انواع مختلف عروسک از بونراکوی ژاپنی و ماسک نیز بهره گرفته است. او همچنین "دولامارو" و "اوتساو" و داستان‌های کوتاه را برای کودکان اجرا کرده است. "مرکز فرهنگی شری رام" هم اکنون تنها تماشاخانه

اخبار جشنواره

فعالیت غرفه‌های انتشارات نمایش در جشنواره

در سالن‌های نمایش هشتمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی، انتشارات نمایش کتابفروشی‌های خود را بر پا کرده است و تازه‌ترین آثار منتشر شده درباره تئاتر را به هنردوستان عرضه می‌کند.

"آفرینش ... و زندگی با عروسک‌های صحنه" جدیدترین کتاب در مورد نمایش عروسکی است. این کتاب به کوشش فرناز بهزادی تهیه و کتابی آموزشی برای تمام کسانی است که به این هنر علاقه‌مندند. این کتاب چاپ مشترک پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی و انتشارات نمایش است.

مشارکت مسئولان در جشنواره عروسکی

را نمی‌دهد. این در حالی است که اکثر کارگردانان و طراحان صحنه جشنواره را

راضی‌تر کنند.

● در نیمه شب قبل از شروع جشنواره یکی از هنرمندان گروه نمایش دریاچه قو برای حمل دکور از تالار وحدت به تئاتر شهر در خیابان‌ها به دنبال وسیله نقلیه بود که ناگهان توسط مأمورین گشت نیروی انتظامی مورد بازجویی قرار گرفت. و هنرمند مزبور برای مأموران توضیح داد که به چه منظور در خیابان است و... نتیجه اینکه شب بعد مأموران و خانواده‌هایشان از نمایش فوق دیدار کردند و ماجرا به خوشی تمام شد.

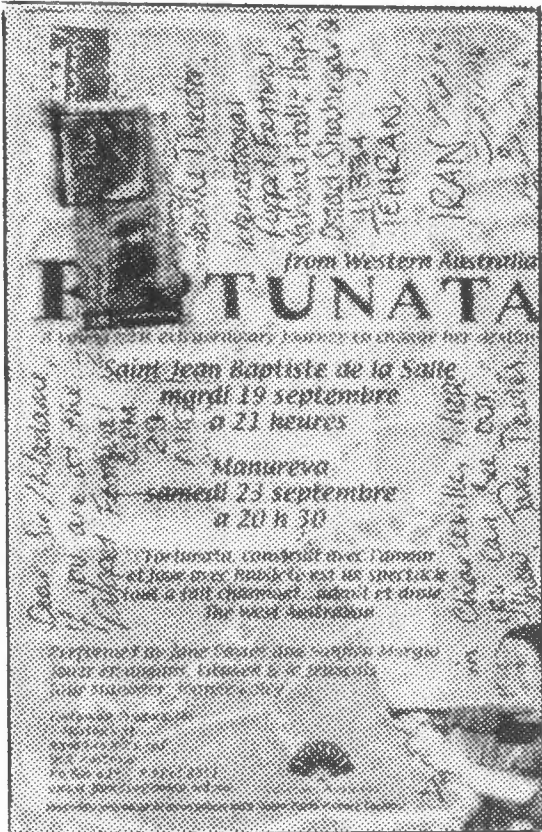
تعدادی از کارگردانان نمایش‌ها خواستند تا مسئولین برای این مشکل راه‌حلی پیدا کنند.

● در دومین روز از جشنواره با پر شدن ظرفیت سالن اصلی تئاتر شهر، انبوه تماشاگران در پشت درب‌های بسته ماندند، اما محل را ترک نکردند. و برای دیدن نمایش (در سئانس اضافی) اصرار ورزیدند. مسئولین نیز قبول دادند که تا روز پایانی جشنواره بکوشند تا با

خانم‌ها و مشکل نصب دکور

برخی از گروه‌ها در دو روز اول جشنواره جهت نصب دکور با یک مشکل اساسی روبرو بودند. گویا انتظامات تئاتر شهر اجازه حضور خانم‌ها را برای نصب دکور در طول مدت شب

دیروز کارت پستال زیبایی مربوط به یک نمایش استرالیایی به نام Fortunata به دفتر جشنواره رسید. تصویر زیبای این کارت پستال را که از طرف یک گروه تئاتر استرالیایی به نظر شما نیز می‌رسانیم. در پشت کارت که مشخصات نمایش مزبور نوشته شده، هنرمندان استرالیایی ضمن آرزوی موفقیت برای تمامی هنرمندان ایران در این جشنواره، اظهار امیدواری کرده‌اند که هنرمندان این جشنواره نیز بتوانند از اثر نمایشی آنان دیدار کنند.

۸

جشنواره و تماشاگران

همکاران ما در روزهای آغازین جشنواره آمار تماشاگران را به شرح زیر اعلام کردند:

تئاتر خیابانی

شنبه: ۲۹/۶/۱۹

تالار وحدت: ۱۲۲۰ نفر

تئاتر شهر - سالن اصلی: ۶۲۲ نفر

در دومین روز از جشنواره هنرمندان تئاتر خیابانی که

روز قبل مراسم با شکوه افتتاح جشنواره را برگزار کردند

در ده، رک بزرگ شهر تهران برای مردم به اجرای

برنامه پرداختند و از مجموع ۱۵ اجرای آنها بیش از

هفت هزار نفر بازدید کردند.

تالار هنر: ۸۳ نفر

یکشنبه: ۲۹/۶/۲۰

تالار وحدت: ۱۲۹۰ نفر

تئاتر شهر - سالن اصلی: ۸۱۰ نفر

تئاتر شهر - سالن چهارسو: ۳۱۳ نفر

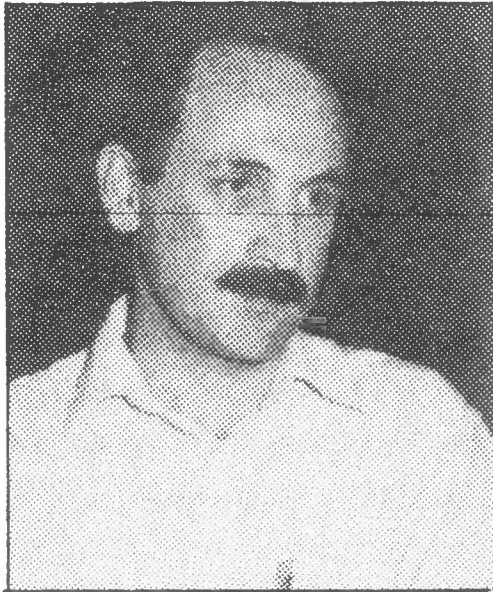
تئاتر شهر - سالن سایه: ۲۹۰ نفر

تئاتر شهر - سالن قشقایی: ۱۴۷ نفر

تئاتر شهر - سالن شماره ۲: ۱۳۴ نفر

تالار هنر: ۲۳۰ نفر

شماره اول

هنرمندان عروسکی

تأمین نیستند

گفتگو با آقای کریم سعیدیان کارگردان نمایش "قوز بالای قوز"

علی اصغر دشتی

● آقای سعیدیان به نظر جنابعالی ضرورت اجرای تئاتر عروسکی در کشور ما چیست؟
کریم سعیدیان: تئاتر عروسکی با تئاترهای دیگر تفاوت‌هایی دارد. اما اینکه می‌فرمائید ضرورت باید گفت هر تئاتری ضرورت خاص خودش را دارد. شما هیچ وقت نمی‌توانید تئاتر زنده را با تئاتر عروسکی مقایسه کنید. تئاتر عروسکی ارتباط ویژه‌ای را با مخاطب برقرار می‌کند و تئاتر زنده هم به نوعی دیگر همین کار را انجام می‌دهد. هر تئاتری جایگاه خاص خودش را دارد و باید در یک کشور فعالیت خودش را داشته باشد. اما در ایران متأسفانه تئاتر عروسکی ضعیف عمل می‌کند، حالا این به مدیریت و دست‌اندرکاران بر می‌گردد یا نه نمی‌دانم، ولی فعلاً ضعیف عمل می‌کند. در جشنواره‌های مختلف دنیا شرکت می‌کنند فضای دنیای عروسکی دنیای تخیل است، منهای این قضیه دنیای عروسکی دنیای کودکان است، یعنی شما برای کودک از طریق عروسکی‌ها بهتر می‌توانید مطلبی را القا کنید تا در یک نمایش زنده. کودک سخن را از عروسک می‌پذیرد، چون دنیای واقعی کودک دنیای تخیل است و دنیای عروسک هم دنیای تخیل و این دو همدیگر را بهتر جذب می‌کنند. به این دلایل است که من فکر می‌کنم این گونه نمایش باید وجود داشته باشد، ولی متأسفانه در این جشنواره که جشنواره هشتم است نمایش عروسکی خیلی

رو به صعود نیست.

● جشنواره بین‌المللی دو سال پیش با حضور گروه‌های مختلف نمایش عروسکی خارجی یکی از موفق‌ترین جشنواره‌های بین‌المللی کشور بود، به نظر شما آن جشنواره حرکت و تأثیر خاصی را در تئاتر عروسکی کشور ایجاد کرده یا نه؟

کریم سعیدیان: به نظر من بی‌تأثیر نیست - آدم یک نمایش را می‌بیند و تأثیر می‌گیرد. اما اینکه این جشنواره ضعیف‌تر یا قوی‌تر از جشنواره قبل است را باید بعد از پایان جشنواره قضاوت کرد. گروه‌ها و کارهای جشنواره را دید. اما طبیعتاً آن جشنواره تأثیر خودش را خواهد داشت. من یادم است قبل از جشنواره بین‌المللی کارهایی که اجرا می‌شد کارهای خیلی ضعیفی بود. اما از زمانی که جشنواره بین‌المللی شد و کشورهای خارجی حضور پیدا کردند این روند سریعتر ادامه پیدا می‌کند. اما باز هم ایده‌آل نیست. اما همین که دست‌اندرکاران و جوانان ما این کارها را می‌بینند خودش تجربه است. خود من چند جشنواره خارجی شرکت کردم و کارهایی که آنجا دیدم در کارم مؤثر است. این یک تبادل فرهنگی است و باید بین هنرمندان وجود داشته باشد.

● به نظر شما اختصاص ندادن یکی از سالن‌های اصلی تئاتر کشور به اجرای دائمی و سالیانه تئاتر عروسکی چه لطمه‌ای را به تئاتر عروسکی وارد خواهد ساخت؟

کریم سعیدیان: متأسفانه مرکز هنرهای نمایشی در این زمینه خیلی تلاش نکرده، بعضی از دوستان کارهایی کرده‌اند ولی خیلی موفق نیست. کانون پرورش فکری در پارک لاله همیشه کار کودک بر روی صحنه است و خوب هم استقبال می‌شود. پس ما مخاطب داریم، مرکز هنرهای نمایشی هم می‌تواند فضایی را در این خصوص اختصاص دهد و موفق هم بشود. این نمایش یک نیاز است و مرکز هم می‌تواند جوابگو باشد، حالا چرا این موفق نیست به مدیریت بر می‌گردد.

● در مورد نمایش "قوز بالای قوز" بفرمائید. کریم سعیدیان: نمایش یک نمایش سنتی است. چیزی که باعث شد ما این نمایش را کار کنیم همان جذابیت سنتی آن بود. همیشه دوست داشتیم یک کار سنتی را به شیوه مدرن اجرا کنیم. این نمایش در باب روحی نوشته شده ولی فضای کار به گونه‌ای است که می‌شود در فضای مدرن‌تری ارائه کرد. تماشاگران می‌بینند و قضاوت را آنجا خواهند کرد.

● اگر مطلبی را لازم می‌دانید بفرمائید. کریم سعیدیان: فضایی که الان برای تئاتر عروسکی است البته با بودجه‌ای که اختصاص می‌دهند، اگر کسی اهل این کار نباشد با این بودجه امکان کار برایش نیست. به عبارت دیگر اگر کسی عاشق نباشد امکان ندارد بتواند در این فضا قدم بردارد، فضایی نیست که بتوان با آن امرار معاش کرد. ■

۹

عروسک، ابزاری توانمند

گفتگو با بهروز غریب‌پور کارگردان نمایش عروسکی احیاء خیمه شب بازی

وحید ترحمی

بهروز غریب‌پور متولد سال ۱۳۲۹ در سنندج، از کودکی کار تئاتر را آغاز کرد. وی سرپرست گروه شهاب کردستان بود و در رابطه با حرکت تئاتر نوین کردستان از پیشگامان این حرکت. گروه تئاتر شهاب کردستان از فعالیت‌های تئاتری در سال‌های ۱۳۴۵ و ۴۶ که در تهران آغاز شده بود یک رشته فعالیت‌های غیر مرسوم در تئاتر کردستان را آغاز نمود. از جمله این فعالیت‌ها، رویکرد به نمایشنامه‌نویسان مدرن ایرانی، توجه به تئاتر ملی و تلقی متفاوتی از تئاتر است که تئاتر را به عنوان ابزار رشد تعالی اجتماعی معرفی می‌کند.

در سال ۱۳۴۹ وارد دانشگاه تهران شده و در سال ۵۳ به عنوان فارغ‌التحصیل ممتاز دانشگاه تهران، بورس تحصیلی داشت که موفق به اخذ آن نشد و در سال ۵۶ به کشور ایتالیا رفته و در رشته کارگردانی تئاتر ادامه تحصیل داد و در پی پیروزی انقلاب، دانشکده را رها و به ایران باز می‌گردد.

وی از سال ۱۳۴۸ تا امروز به عنوان محقق، نمایشنامه‌نویس، کارگردان، مترجم، مدرس و مدیر تئاتر عروسکی فعالیت داشته است. او می‌گوید: در سال ۱۳۵۸ بنیان

تماشاخانه تئاتر ثابت کودکان و نوجوانان را گذاشتم که قبلاً به عنوان تولید تئاتر و تئاتر عروسکی به صورت سیار در مناطق مختلف کانون پرورش کودکان و نوجوانان عرضه می‌شد و این تثبیت تماشاخانه کمک بزرگی بود برای پیدا کردن قشر ثابت تماشاگران کودک و نوجوان.

وی در ادامه می‌گوید: در سال ۱۳۶۰ نمایشگاه عکس، اسلاید و موسیقی خیمه‌شب‌بازی را برپا کردم و با نوشتن کتاب‌هایی نظیر "استاد خیمه شب بازی می‌آموزد"، "ورودی به قلمرو عروسک‌ها و شبه عروسک‌ها"، "دنیای گسترده نمایش عروسکی"، "نمایش عروسکی گام به گام"، کوشش کردم که تئاتر عروسکی ایران را به جهان و تئاتر عروسکی جهان را به ایران معرفی کنم.

در ارتباط با کارهایی که اخیراً انجام می‌دهم یعنی احیا خیمه‌شب بازی ایران، گفتن این نکته ضروری است که از سال ۴۹ فعالیت را آغاز کردم که خیمه‌شب بازی ایرانی را در حد یک نمایش ارزشمند کشور و دانشگاه معرفی کنم و در همین سال یک گروه خیمه‌شب بازی را به دانشگاه دعوت کردم. در

سال ۵۲ هم یک برنامه مروری بر نمایش‌های عروسکی ایران تحت عنوان یک هفته خیمه‌شب بازی با حضور اساتید تئاتر سنتی عروسکی به اجرا در آوردم.

● نظر تان را درباره جشنواره بین‌المللی عروسکی تهران بفرمائید؟

بهروز غریب‌پور: تا هنگامی که بودجه تئاتر عروسکی و فعالیت‌های تئاتر عروسکی از تئاتر مجزا نشود همواره این نابسامانی و اوج و فرود در فعالیت‌های تئاتر عروسکی دیده می‌شود.

طبیعتاً مادامیکه تجارب جشنواره دستمایه جشنواره بعدی نشود و تجارب نیروی انسانی جشنواره قبلی در جشنواره بعد به کار گرفته نشود.

● لطفاً درباره تکنیک نمایش عروسکی در ایران و تفاوت و ارتباط آن با نمایش

عروسکی جهان توضیح دهید؟

بهروز غریب‌پور: درباره تئاتر عروسکی از جهت صحنه، اندازه عروسک و تکنیک‌های مختلف حرکتی، محتوایی که به صورت تکنیک و شیوه اجرا می‌شود انتخاب کرد و در نظر گرفتن آنکه به صورت سنتی ما

معرفی گروه‌ها

کاغذپاره‌ها

نمایشی برا کودکان دو تا پنج و شش ساله در دو قسمت

قسمت اول: کرم پروانه بر اساس کتابی از اریک کارل. بدون کلام.

کرم پروانه غذا می خورد، غذا می دهد، پر می شود، خیلی می خورد و دائماً مشغول ضیافت است... تا روزی که...

داستانی برای کودکان درباره: روز و شب کرم پروانه تا...

قسمت دوم: هdg - هوگ، بیا با من. بر اساس کتابی از تیلده میشلز.

هdg - هوگ کوچک و نازنین. می خوی او نو ببری خونه؟ برای همیشه. همیشه بله یا خیر، خیر، بله؟

داستانی برای کودکان درباره غم، شادی. زندگی (تنازع ۱۰۰)

Oetsie Poetsie

نویسنده و کارگردان: کونن کرول

رقص: گونن ون دیک

آهنگساز: پاتریک ور استیگل

طراح نور: نیک دهردت

طراح لباس: ماریک برکونز، لاونو لندقم

بازیگران: رونی آلبرت، میلی جنز

مسئول فنی: استیجن گیرتز

گر ، نمایش سوما

دایناسور

نویسنده: آنا ننی

کارگردان: بهرام ریحانی

بازیگران: حسین آژ، احمد احترامی،

مصطفی ایزدی، بهرام ریحانی، احمد

کریمی، کریم نوذری

دستیار کارگردان: سعید محمدنژاد

طراح دکور و لباس: آنا ننی

طراح عروسک: بهرام ریحانی

ساخت عروسک: بهرام ریحانی، آنا ننی

شیوه اجرا: عروسکی - دستکشی

بعدی) از هزاران سال پیش در خدمت انسان بوده و قطعاً خواهد بود.

● تفاوت نمایش‌های عروسکی با انواع نمایش دیگر؟

بهر روز غریب‌پور: ثابت شده تئاتر، تئاتر

عروسکی، شعر، موسیقی، نقاشی که هنرهای کلاسیک محسوب می‌شوند، اینها پیوستگی ذاتی خودشان را پیشتر به اثبات رسانده‌اند.

بنابراین هر کدام در جایگاه خودش بدون احساس رقابت با دیگری، بر بشر اثر گذاشته است اما نکته مهمی که در تئاتر عروسکی

وجود دارد این است که تئاتر عروسکی اجتماع هنرهاست. از یک سو ریشه در هنرهای تجسمی دارد و از سوی دیگر ریشه در تئاتر

دارد. پیوستگی لایزال با موسیقی و ریتم دارد. و حتی با پدید آمدن سینما و تلویزیون هم بر این مدیوم‌ها اثر گذاشت و هم آنها را به

خدمت گرفت. بنابراین نمی‌شود مطرح کرد که تئاتر عروسکی مؤثرتر است یا تئاتر، در جایی تئاتر عروسکی و در جایی تئاتر.

اما این نکته را داشته باشید که در اجرای تئاتری هم دانش تئاتر عروسکی ضرورت دارد. بنابراین نمایش عروسکی ابزاری

توانمند و دارای تأثیر بی‌حد و حصر است که اگر قدرت تأثیر نداشت قدمت هزاران ساله پیدا نمی‌کرد.

● ارتباط شما یا یونیمای و مبارک یونیمای چگونه است؟

بهر روز غریب‌پور: رئیس مبارک یونیمای ایران هستم.

● در پایان چنانچه پیشنهادی دارید بفرمائید؟

بهر روز غریب‌پور: پیشنهاد، تئاتر بایستی دارای بودجه مستقل و سالن‌های متعدد در سطح شهر و دارای گروه‌های پی‌گیر

حرفه‌ای باشد. در غیر این صورت نمی‌تواند آن استعداد نهفته آشکار شود. ما دارای وجهه خوب عروسکی در کشورمان

هستیم و وظیفه داریم روی آنها سرمایه گذاری کنیم. ■

از آب، آتش، نورخورشید، مجهزترین پروژکتورها صحنه معلق عروسک تعلیقی و

بسیاری از شیوه‌های ابتکاری دیگر استفاده کردیم، نمایش عروسکی را یکی از وسیع‌ترین و عمیق‌ترین زبان‌ها تعریف

می‌کنیم. نمایش عروسکی در جهت امیال صحیح و زودگذر، در خدمت دین و مذهب، آموزش و

پرورش و سیاست قرار گرفته و نشان داده که توانائی تأثیر بر مخاطب را دارد. از صحنه‌های کوچک به اندازه کف دست تا صحنه‌های چند

ده هزار متری صحنه تئاتر عروسکی بوده و مجموعه این فعالیت‌ها را می‌توان در چند دسته تقسیم‌بندی کرد. برای

شناساندن عروسک‌های گمنام ایرانی سی و شش هزار قطعه کارت پستال در سال ۱۳۶۰

با همکاری کانون پرورش فکری جوانان منتشر کردم که در ایران و مراکز عروسکی جهان پخش شده است. کتاب استاد

خیمه‌شب بازی می‌آموزد و ورودی به قلمرو عروسک‌ها نیز انواع تئاتر عروسکی را مورد بررسی، مطالعه و شناسائی قرار داده است.

نمایشگاه عکس و اسلاید مجدداً مسئله‌ای بود که ضرورت داشت تا مردم با ابعاد دیگر نمایش عروسکی آشنا بشوند.

بازاری‌سازی و انتشار مجدد تصاویر عروسک‌های ایرانی در جشنواره هفتم عروسکی و اجراس خیمه‌شب بازی در

جشنواره هشتم از کوشش‌هایی است که انجام داده‌ام. ضمناً به دعوت دایرةالمعارف یونیمای

نقش تئاتر عروسکی ایران توسط من نوشته شده و انشاءاله در آینده نزدیک چاپ خواهد شد.

امروز به کمک تکنولوژی قرن بیستم عروسک‌های کنترل شونده از راه دور و بسیاری از شیوه‌های تلفیقی پدید آمده است.

این امر نشان دهنده آن است که نمایش عروسکی وسعت پهناوری تخیل بشری است. چه به صورت دو بعدی (سایه‌ای) و چه به صورت سه بعدی (انواع عروسک‌های سه

اسب چوبی و باور تاریخی

گفتگو با حسین کارگری کارگردان نمایش اسب چربی

● رابطه آئین‌های منطقه را بر چه اساس می‌دانید؟

حسین کارگری: به خاطر اینکه جاده ابریشم از منطقه خراسان می‌گذرد و به دلیل وسیع بودن این خطه و حضور حکومت‌های زیاد در این منطقه آئین‌های بسیار متعددی در آنجا خلق شده است از طرف دیگر ما با ۲ تمدن چین و هند ارتباط تنگاتنگی داشته‌ایم و می‌بینیم که حرکاتی از رقص‌های چینی وارد آئین‌های ما شده، و از طرفی تأثیر اسب چوبی را در هنر می‌بینیم که در جشنواره‌های قبل ... پرست یونینا در هند با دیدن این آئین به من گفتند که ما شکل مشابه‌ای از آن را در هند داریم و ما در اینها یک تبادل فرهنگی آئینی نمایشی می‌بینیم که حالا امروز هم رنگ و رخ خود را حفظ کرده است. و از همین جا خواهش می‌کنم از کلیه دست‌اندرکاران نمایشی خاصه آئینی سنتی که نمایش داریم و دارای نمایش‌های آئینی خاصی نیز هستیم که به صورت سینه به سینه حتی مکتوب‌گردیده است و ماندگاری آن به وسیله آئین‌هاست مثل تمنای باران که در همدان وجود دارد. و در منطقه ما به شکل چولی چقل است و یا در هند به شکل دیگر که همه تقریباً مشابه است. اینها همه پراکندگی یک اثر زیباست و باید به دنبال قسمت‌های افتاده آئین نمایش بخش‌های دیگر باشیم در مناطق مختلف، که اگر گردآوری کنیم به یک نتیجه خوب می‌رسیم. البته من در اسب چوبی به آن رسیدم و می‌دانم که می‌توانیم آنرا به شکلی زیبا در اختیار مردم خودمان قرار دهیم. ■

حسین کارگری: نه بر عکس فکر می‌کنم کار را قوی‌تر کرده چرا چون قضیه آئین‌ها و رقص‌های آئینی در منطقه داریم و به شکل ورزش‌های محلی و بومی است موقع اجرا مفهوم را به تماشاگر القا می‌کند. در اصل ما کلام را حذف و عنصر حرکت را اضافه کردیم تا بتوانیم با تمام مردم دنیا ارتباط تنگاتنگ برقرار کنیم.

● آیا حذف کردن کلام صرفاً به جهت اجرای خیابانی آن نبوده است؟

حسین کارگری: خیر اصلاً عقیده من بر این بود که برخی آئین‌های منطقه را در کنار اسب چوبی قرار دهیم و اجرا کنیم ما از مقامی و دهل و سرنا استفاده کردیم که به نقالی نزدیک است و در این نمایش از ۸ مقام و رقص استفاده شده که دارای حرف است تا داستان را برای تماشاگر روایت کند. از ابتدای حرکت که شاد است تا انتها که باز منجر به شادی می‌شود.

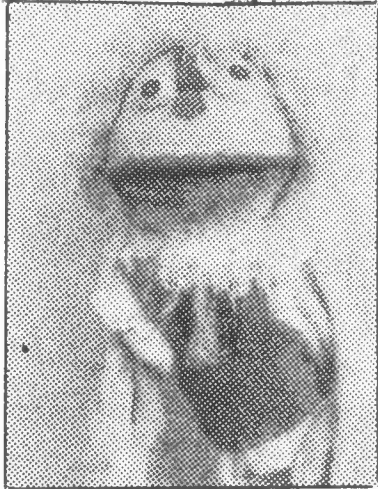
● لطفاً در مورد اسب چوبی و تاریخچه این آئین و سنت نمایشی توضیح دهید؟! **حسین کارگری:** ما با این نمایش آئینی در چندین جشنواره داخلی و خارجی کشور شرکت داشته‌ایم از جمله فستیوال آلمان، شوروی سابق و آذربایجان و... اسب چوبی آئینی نمایشی در منطقه سبزوار است.

مراسم آئینی اسب چوبی در کتاب هنرهای زیبای کشور چاپ ۱۳۴۱ از انتشارات فرهنگ عامه به چاپ رسیده است و فردی سوار بر اسب دارای شمشیر حمله را آغاز می‌کند و شروع به قلع و قمع مردم می‌کند ولی مردم می‌آیند و چاره اندیشی می‌کنند و به صلح می‌رسند و در آن شما این شیوه را می‌بینند که مردم در یک روستا جمع می‌شوند دست به دست هم می‌دهند و علیه این غریبه متحد می‌شوند.

● گویا کلام در این نمایش حذف شده است. فکر نمی‌کنید که برداشتن و حذف کلام تأثیر منفی در نوع اجرای نمایش داشته باشد؟

عروسک ساخته ذهن رویپرداز ماست

نوع نگاه و دید فرهنگی که وجود دارد در دو نقطه مختلف می‌تواند تأثیر بگذارد، چون در کار خیابانی تماشاگر خود را نمی‌شناسیم و تنها به شکل گذری از آنجا رد می‌شوند و ممکن است که روبرو شدن آن‌ها با تئاتر را برای اولین بار باشد.

● شما فرمودید که سال‌های قبل به عنوان یک تماشاگر و به هر حال از دیدگاه یک تماشاگر بوده‌اید فکر می‌کنید روندی که جشنواره خیابانی دارد طی می‌کند روند مطلوب و مناسبی هست یا نه؟

بهرام ریحانی: من فکر می‌کنم این حرکتی که انجام می‌شود حرکت مثبتی است. ضمن اینکه نگاه کنید اکثر آن‌هایی که به عنوان تماشاگر ما به جز محدوده تئاتر شهر، که با این مقوله آشنا نبودند و از کار ما جلوگیری می‌کردند.

● در زمینه عروسک چی؟

بهرام ریحانی: به هر حال آنرا نمی‌شد اجرا کرد ولی حرکت مثبتی است.

● چه تعریفی از عروسک دارید؟

بهرام ریحانی: من فکر می‌کنم که تعریف یک چیز نسبی است. می‌توان آنقدر تعریف از عروسک جمع کرد و از توی آن یک تعریف بزرگتری را به دست آورد و آنچه که من فکر می‌کنم این است که عروسک ثمره رؤیا پردازی آدم‌هاست و می‌تواند کارهایی بکند که در فکر آدمی بوده و شاید آرزوهای آدمی در عروسک جلوه یافته است. ■

گفتگو با بهرام ریحانی

کارگردان نمایش خیابانی "دایناسور"

● لطفاً کمی از شیوه اجرایی نمایشی که اجرا می‌کنید بگوئید؟

بهرام ریحانی: کاری که اجرا می‌کنم به نام دایناسور با شیوه دستکشی اجرا می‌شود.

● شیوه اجرایی شما تغییر کرده چون در زمان بازیابی شما از اشیاء و المان استفاده کرده بودید؟

بهرام ریحانی: با بودجه‌ای که به این کار اختصاص داده شده است ما توانستیم یکسری چیزها برای اینکار تهیه کنیم. قبل از بازیابی مجبور بودیم برای هر کدام از عروسک‌ها نماد تهیه کنیم، مثلاً ما یک مرد شنل پوش داشتیم که به جای آن از چتر استفاده کردیم و یا برای شاهزاده خانم از یک کلاه استفاده کردم. اما از اول اعتقاد داشتیم که عروسک‌ها دستکشی باشند. بله تغییر کرده است.

● کمی در مورد داستان نمایش برایمان بگوئید و چگونگی شکل‌گیری آن؟

بهرام ریحانی: من نگاه کردم به تلویزیون و روزنامه‌ها، دیدم الان معضل

جوانان ما مسئله ازدواج است و بازار خیلی گرمی است و چون عادت دارم هر چیزی را به شکل فانتزی نگاه کنم و به مقداری قضیه را با کمدی روبرو کنم با این اسمی که برای نمایش انتخاب کردیم رفتیم سراغ ازدواج شاهزاده خانمی که حالا دشمنانی برای او نقشه می‌کشند.

● ویژگی‌هایی که یک متن نمایشی می‌تواند داشته باشد تا تبدیل به یک متن عروسکی خیابانی شود را چگونه می‌بینید؟

بهرام ریحانی: ببینید من فکر می‌کنم که اجرای نمایش خیابانی و آنهم عروسکی خیلی متفاوت با صحنه است چون ما در اینجا با یک سری عکس‌العمل‌هایی روبرو می‌شویم که قبلاً به آنها فکر نکردیم. خودم مثلاً در نمایش‌های خیابانی روبرو شدم. البته غیر عروسکی با واکنش‌هایی خیلی متفاوت مثلاً ما در پارک ملت اجرا داشتیم که تماشاگر می‌آمد سؤال می‌کرد و در جایی مثل دروازه غار هم اجرا داشته‌ایم. نمی‌خواهم تفاوتی برای تماشاگر قائل بشوم ولی به هر حال آن

نوید نوروز با عروسک

گفتگو با آقامعلی عالیش‌زاده کارگردان نمایش تکم

رحمت امینی

آقامعلی عالیش‌زاده سرپرست گروه و کارگردان نمایش "تکم" فعالیت هنری خود را از سال ۱۳۷۱ آغاز کرده و تاکنون در جشنواره‌های تئاتر دفاع مقدس، تئاتر دانشجویان و تئاتر استانی و منطقه‌ای شرکت کرده است. وی فارغ‌التحصیل رشته "ایمنی صنعتی" از دانشکده حفاظت و بهداشت کار است.

● تکم یعنی چه؟

عالیش‌زاده: "تکه" یعنی بز نرو "م" یعنی برای من و در کل یعنی بز نر من. تکم نوعی رسم و آیین سنتی کهن آذربایجانی‌هاست که مبدأ تاریخی آن بسیار قدیمی است و مبدأ مکانی آن اردبیل است.

● شکل اجرایی آن چگونه است؟

عالیش‌زاده: عروسکی است به شکل بز نر سر چوبی نسبتاً بلند که یک نفر تکم‌گردان آن را می‌گرداند و اشعاری را در مدح ائمه می‌خواند و همچنین اشعاری به شکل حماسی و حتی طنزآمیز می‌خواند یعنی با مدح شروع می‌شود و وارد قصه‌های عامیانه می‌شود.

● آیا این مراسم در روزهای خاصی از سال اجرا می‌شود؟

عالیش‌زاده: چند روز مانده به عید که رسیدن نوروز را نوید می‌دهد.

● نقش عروسک در این مراسم تا چه اندازه است؟ آیا فقط یک عروسک بز است؟

عالیش‌زاده: عروسک از آغاز تا پایان حضور دارد. و عمدتاً نقش اساسی را عروسک بز ایفا می‌کند.

● داستان نمایشی که شما آماده کردید چیست؟

عالیش‌زاده: موضوع کلی این است که عید فرا خواهد رسید.

● می‌شود چند بیت آن را بخوانید؟

عالیش‌زاده: بهار آمد بهار آمد خوش آمد

علی با ذوالفقار آمد خوش آمد

گل و نسرين به باغ آمد خوش آمد

سيزين بو تازه بايراموز مبارک

ايليز، آيوز، گونوز، هفتوز مبارک

● یعنی با فارسی شروع می‌شود و گاه ترکی

و فارسی با هم خوانده می‌شود؟

عالیش‌زاده: عموماً ترکی است و در این

اجرای ما، فقط ابتدای نمایش فارسی است.

● اشعار را از کجا برداشت کردید؟

عالیش‌زاده: از کتاب‌های "سیر نمایش در

اردبیل" نوشته اتابک نادری و "سایالار"

(بزرگان و محترمان) نوشته حسین محمدزاده

صدیق و صحبت‌های پیرمردانی که این

مراسم را دیده‌اند.

● آیا تکم گردانی هنوز هم روح دارد و از آن

استقبال می‌شود؟

عالیش‌زاده: متأسفانه خیر.

● چرا؟

عالیش‌زاده: شاید به خاطر جلوه‌های

تمدن باشد. مثل خیلی مراسم دیگر

● یعنی اگر این مراسم اجرا شود

تماشاگران از آن استقبال نمی‌کنند.

عالیش‌زاده: بله، استقبال می‌کنند.

● پس چرا اجرا نمی‌شود؟ گروه‌ها کم

شده‌اند؟

عالیش‌زاده: نه گروه‌ها هم هستند.

● تماشاگر که دارد، گروه‌ها هم که هستند،

دیگر چه چیزی کم است که تکم اجرا

نمی‌شود؟

عالیش‌زاده: نمی‌دانم. ولی قرار است

شروع دوباره داشته باشیم.

● در اجرای این آیین با تکم‌گردانان قدیمی

مشاوره کرده‌اید؟ و آیا از حضور آنها در اجرا

بهره برده‌اید؟

عالیش‌زاده: در اجرا نه، ولی در مراحل

تمرین در کنار ما بوده‌اند. من شخصاً کتابی

پیدا نکردم که درباره شیوه اجرا چیزی نوشته

باشد و من از آنهایی که اجرا می‌کردند،

چیزهای زیادی یاد گرفتم.

● آیا قدیمی‌ها تمایلی برای حضور در

نمایش شما را داشتند؟

عالیش‌زاده: نه، متأسفانه.

● چرا؟

عالیش‌زاده: گفتند از ما گذشته و بیشتر

دوست دارند نگاه کنند. تمایلی به اجرای تکم

ندارند و شاید اگر توان بود تمایل بیشتری

داشتند.

● در گروه شما چند باز یگر وجود دارد؟

عالیش‌زاده: یک نفر تکم‌گردان است،

یک نفر خورجین دار، یک نفر

دایره زن، یک نفر هم که ساز محلی

می‌زند.

تلاش برای سردادن آوازی خوش

گفتگو با حامد حسین زادگان کارگردان نمایش خیابانی "الاغ آوازه خوان"

معرفی گروه‌ها

گروه مانی

داستان برکه

نویسنده و کارگردان: سیروس همتی

بازیگران: کسری سلوکی، مرتضی علی

عباس میرزائی، سیروس همتی

دستیار کارگردان: مرتضی علی

عباس میرزائی

طراح عروسک: سیروس همتی

آهنگساز: علی ذوالفقاری به همراه عبدالله

علیجانی

شیوه اجرا: زنده - عروسکی

جی جی بی جی

نمایش سستی شیراز

کارگردان: هادی جوانمردی

تکم

نمایش سستی اردبیل

کارگردان: مجید واحدی زاده

اسب چوبی

نمایش سستی سبزوار

کارگردان: حسین کارگری

گروه آسمونی

تئاتر سایه‌های افلیا

(بر اساس داستان تئاتر سایه‌های افلیا نوشته

میشل آنده)

نویسنده و کارگردان: شیدا صفوی

بازیگران: پرستو مهاجر کنگرلو، مریم

امراهی، حسن دوشا، حسام حقانی، نگین

نادری، حسین بختیاری، نیلوفر ایزدی، محمد

بهرروزی نژاد، فرزانه آقابزرگ، علیرضا صفوی

طراح و ساخت عروسک: شیدا صفوی

طراح و اجرای گریم: فریده شهریاری

شیوه اجرا: زنده و عروسک سایه‌ای

کانون پرورش فکری است که در آنجا نیز به دلیل مشکلات مالی یا حتی دلایل دیگر تنوع کار در سال چهار یا پنج کار بیشتر نیست در حالیکه پتانسیل خیلی بیشتری دارد و فقط کارها کیفیت اجرایی بالاتری دارد ولی کارهای نویی نیست.

● تئاتر خیابانی چقدر در جذب مخاطبین به سالن‌های نمایش می‌تواند مؤثر باشد

حامد حسین زادگان: دولتمردان در زمینه کل تئاتر مقصر هستند. بارها شنیده‌ایم که اگر فرهنگ ملی را بخواهیم بشناسیم از طریق تئاتر می‌توانیم و کیفیت مطرح است نه کمیت که البته اگر به کیفیت مطلوب برسیم انتظار کمیت مطلوب هم داریم اما چون هیچکدام نیست کیفیت را انتخاب می‌کنیم البته تلاش‌های زیادش شده و لیکن راه بسیار طولانی است.

تعداد زیادی از مردم ما به سالن تئاتر نیامده‌اند و با این همه مشکلات اقتصادی که ذهن مردم را مشغول کرده سخت می‌شود از طریق سالن تئاتر را به مردم معرفی کرد. چون متأسفانه چیزی که مردم می‌دانند تنها از طریق تله تئاترهایی با مخاطب خاص و محدود است پس بهتر است که ما به جمع آنها بیوندیم و از این طریق آنها را با تئاتر آشنا کنیم و نتیجتاً هم به طور مستقیم تئاتر خیابانی تأثیرگذار است. اگر به آن اهمیت دهیم به طور غیر مستقیم بر تئاتر صحنه نیز اثر خواهد گذاشت. اصلی‌ترین مشکل تئاتر عروسکی اول سالن اجرای آن است که وجود ندارد و دوم متخصص این رشته که کم است. ■

● نظرتان در مورد جشنواره چیست و آنرا چگونه ارزیابی می‌کنید؟

حامد حسین زادگان: جشنواره اگر بخواید در حد جشنواره باقی بماند و کارها فقط در همان حیطة باشد و گروه‌هایی که ماه‌ها زحمت می‌کشند فقط در چند اجرا محدود شوند سودی نخواهد داشت، اما نسبتاً در جشنواره فجر کارهای پذیرفته می‌توانند اجرای عمومی بگیرند ولی در عروسکی حتی به تعداد انگشتان دست مجوز اجرا می‌گیرند، حال جدا از نمایش‌هایی که در فرهنگسراها فقط جنبه گیشه و جذب مخاطب با حتی دو عروسک بدون تکنیکی خاص اجرا می‌شود کار عمده‌ای صورت نمی‌گیرد، و کارها فقط برای کودک است ولی عروسک تنها به کودک ختم نمی‌شود بلکه به بزرگسالان نیز بر می‌گردد که چنین چیزی اصلاً وجود ندارد.

تنها مکان اجرای نمایش‌های عروسکی که به طور جدی و تخصصی انجام می‌پذیرد

تئاتر خیابانی - تئاتر سیاسی

گفتگو با فرامرز شاه‌قلعه کارگردان نمایش خیابانی "عروسک"

● ضمن معرفی کمی از سوابق کاری خود بگوئید؟

فرامرز شاه‌قلعه: فرامرز شاه‌قلعه هشتم دانشجوی ارشد رشته نمایش و این اولین سالی است که در این جشنواره با کار عروسک شرکت می‌کنم. البته بیشترین فعالیت‌م در جشنواره‌های دانشجویی بوده است.

● عنصری به نام عروسک را در تئاتر از چه زاویه‌ای می‌نگرید و اصولاً یافت و شکل عروسک چه تأثیری در روند نمایش می‌گذارد؟

فرامرز شاه‌قلعه: عروسک را اگر بخواهیم تعریف کنیم شاید وسیله‌ای بیشتر نباشد. چون نمایشی که اسم عروسکی در آن مطرح می‌شود باید موضوع آن نیز در قالب عروسک گنجانده شود. یعنی عروسک ماده اصلی نمایش قرار بگیرد. من فکر می‌کنم وقتی اسم نمایش عروسکی می‌آید کارهای ما تبدیل به یک جور کار کودک می‌شود که چنین چیزی نباید باشد. البته می‌تواند در

راستای آن قرار گیرد ولی کار می‌تواند در قالب عروسکی باشد ولی ارتباطی با کودک نداشته باشد.

● کار شما در جشنواره و در بین کارهایی که مورد بازبینی قرار گرفت متفاوت از بقیه کارها بود حال طرح این موضوع از کجا به ذهن شما رسید و کمی هم از شیوه اجرایی آن برای ما توضیح دهید؟

نمایش قبلی من به اسم "هر چی بود" در جشنواره سال قبل فرهنگسراها دقیقاً به چنین شکل و شیوه‌ای اجرا شد. من احساس می‌کنم تماشاگران حال حاضر ما وقتی اسم نمایش خیابانی می‌آید با مشغله‌های ذهنی و کاری که دارند این فرصت را ندارند که بایستند و یک نمایش ۳۰-۲۰ دقیقه‌ای را ببینند در حقیقت این نوع نمایش یک نمایش گذری است که مردم با یک لحظه توقف و دیدن قطعه‌ای از آن سریع به موضع پی می‌برند.

در نمایش ما دیالوگ وجود ندارد چون

مردم ما حوصله گوش دادن به حرف را ندارند و دیالوگ معنای خودش را از دست داده است. حرکت، موسیقی و رنگ سه فاکتور مهم است که جذابیت زیادی دارند خصوصاً موسیقی که لذت بخش نیز هست و آنها با جاذبه‌های خاص خود که دارند می‌توانند در جذب مخاطب و نگه داشتن آن در محل اجرا تأثیر بگذارند. برای همین ما از این شیوه اجرایی استفاده کردیم و در مورد طرح آن می‌توانم بگویم شکل عروسک برایم مهم بود و آنرا از طریق اتوهای مختلف یافتیم و هیچ متنی از قبل نوشته نشد.

● شما می‌توانید در یک یا چند جمله تعریفی از تئاتر خیابانی ارائه دهید؟

فرامرز شاه‌قلعه: من فکر می‌کنم تئاتر خیابانی یک تئاتر سیاسی است که به مشکلات و معضلات جامعه می‌پردازد و ما باید در آن مشکلات روز جامعه را که مردم با آن درگیر هستند مد نظر قرار دهیم و حتی این مقوله در عروسکی و زنده تفاوتی نمی‌کند. ■

۱۶

برنامه جلسات نقد و بررسی نمایش‌های هشتمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی

سه شنبه ۲۲ شهریور

مکان	سالن اصلی تئاتر شهر	سالن قشقای	سالن شماره ۲	تالار هنر
نمایش	جنگ سیاه و صلح سبز	چولی قیزک	دریا، پری، کاکل زری	ریبواران
	۱۷ و ۱۹	۱۸/۳۰ و ۱۶/۳۰	۱۷ و ۱۹	۱۷ و ۱۹
منتقدان	نصراله قادری	حسن وارسته	بهزاد صدیقی	مهرداد ابروان
جلسه	فرشید ابراهیمیان	علیرضا احمدزاده	مسعود توکلی	صمد چینی‌فروشان
	فرشته حبیبی	کیوان کثیریان	کتایون حسین زاده	سیدعلی تدین صدوقی

توجه: جلسات نقد و بررسی پس از اجرای نوبت دوم هر نمایش، در همان سالن اجرا برگزار می‌شود.

نقد تئاتر در جشنواره

یکدستی فضای صحنه شده‌اند. اما نه در خدمت کارگردان و اثر، بلکه به عنوان موجودیتی مستقل قابل بررسی‌اند.

گزارشی از جلسه نقد و بررسی نمایش شیرزادخان به کارگردانی آفرین سمنانی

در نخستین روز جشنواره نمایش شیرزادخان نوشته آدینه سمنانی به کارگردانی آفرین سمنانی توسط منتقدان نقد شد.

در آغاز رحمت امینی مهمترین اشکال وارد بر نمایش را متن آن دانست. وی گفت: نویسنده تلاش کرده است تا دیالوگها را منظوم کند تا اثرگذاری آن بر ذهن مخاطب بیشتر شود. اما متأسفانه در بسیاری از موارد کلام منظوم نمایش با ایرادهای وزنی و ردیفی روبروست و چه خوب بود که نویسنده با کارشناسان شعر کودک مشورت می‌کرد و به رفع اشکال می‌پرداخت.

امینی درباره اجرا نیز عقیده داشت. که تسلط کارگردان بر نمایش عروسک به واسطه برخی فضاسازی‌ها و استفاده از عروسک مشهود بود اما عروسکها خوب ساخته نشده بودند و دکور نیز فاصله زیادی با فضای اصلی نمایش داشت. «بهبود صدیقی دیگر منتقد جلسه نیز ابتدا به متن اشاره کرد و زبان متن را یکی از ضعف‌های اساسی آن دانست. وی گفت: «زبان عامل اصلی ارتباط است و مفاهیم موردنظر نویسنده را منتقل می‌کند. این زبان عامل ارتباط گروه اجرایی و تماشاگران است.

صدیقی در مورد عروسک‌ها گفت: مکل عروسکهای دیو و غول بیشتر نوع ساخت دهان است که وسیله اصلی ارتباطی آنهاست و نیز روزنه‌ایی که صدا را بهتر به تماشاگر منتقل کند. آدینه سمنانی نویسنده نمایشنامه در پاسخ به برخی موارد گفت: «من این نمایشنامه را در فرصت بسیار کم دو روزه از نثر به نظم تبدیل کردم و بسیاری از اشکالات را می‌پذیرم. هرچند خودم در زمینه شعر کودکان تجربه دارم اما فرصت کافی برای پرداخت متن نبود.»

یک عروسک است و ما حضور غیر عروسکی نمی‌بینیم.

احمدزاده نیز اشاره کرد: من به دابستان و محتوا کاری ندارم. مراسمی را در بعضی نقاط کشور می‌بینیم که حتی خود اجراکنندگان با فلسفه آن آشنا نیستند. واقعاً به صحنه بردن چنین شکلی چه فایده‌ای برای تئاتر ایران و جهان دارد.

غفاری گفت: ما باید در مقوله تصویرشناسی کار بکنیم. تماشاگر ما باید تصویر را بشناسد. من اعتقاد دارم که کارما تازه شروع شده است.

گزارشی از جلسه نقد و بررسی نمایش دریاچه قو به کارگردانی خانم کتابون فیض مرنندی

جلسه نقد و بررسی نمایش عروسکی «دریاچه قو» نوشته سیمین امیریان و به کارگردانی کتابون فیض مرنندی در روز اول جشنواره پس از اجرای دوم این نمایش توسط کانون ملی منتقدان تئاتر در سالن اصلی تئاتر شهر برگزار گردید. در این جلسه آقایان قادری و ابراهیمیان به عنوان منتقد و خانم فیض مرنندی کارگردان نمایش و آقای جریان قلم طراح عروسک نمایش حضور داشتند.

جلسه با تحلیل و بررسی مختصری بر متن نمایش آغاز شد. آقای قادری، متن را فاقد فانتزی لازم برای اجرای عروسکی ارزیابی نموده و بعضی ضعفهای اجرا را نیز بر خاسته از متن تلقی کرد. در همین راستا خانم مرنندی، از متن، به عنوان اثری که قابلیت‌هایی اجرایی بسیاری دارد یاد کرده و افزود که جنبه‌ها و ویژگیهای اجرایی مثبت این کار به عقیده من چنان بود که بسیاری از دیالوگها را حذف نموده‌ام تا فقط از تصویرسازی استفاده کنم.

اما به گفته آقای ابراهیمیان در اجرای حاضر، خلق این فضا، هیچ کمکی به شخصیت‌پردازی عروسکها نکرده است. نقشها، فرمها و خطوط یاد شده اگرچه به شکلی منجر به

گزارشی از جلسه نقد و بررسی نمایش چهل گیس به کارگردانی عباس غفاری

در جلسه نقد و بررسی نمایش چهل گیس «حسن وارسته» و «علیرضا احمدزاده» از اعضای کانون ملی منتقدان و هم چنین «عباس غفاری»، کارگردان و «رامین آزادآور» سازنده موسیقی این نمایش حضور داشتند.

ابتدا عباس غفاری کارگردان نمایش در مورد نمایش چهل گیس گفت: «کاری که ما انجام دادیم در ادامه تجربه‌های قبلی گروه برقع در چند سال اخیر بود با این تفاوت که در این کار کلام را برداشتم و عروسک به کار اضافه کردیم.

پس از آن احمدزاده منتقد کانون گفت: «من اکثر کارهای آقای چرم شیر را دنبال کردم. ما سنتها و مناسک اهالی جنوب کشور را در فرم جدایی مشاهده می‌کنیم. اما تماشاگری که نمایش را می‌بیند حداقل باید پیش زمینه‌ای در رابطه با سنت و مظاهری که در آن است داشته باشد.

عباس غفاری در ادامه توضیح داد: «ما در ادامه تجربیاتمان سعی در تلفیق نمایش آئینی و نمایش مدرن نمودیم. پس حتماً ضعف‌های زیادی داریم. در حالی که من فکر می‌کنم نمایش ما از لحاظ مضمون توانسته تأثیر لازم را داشته باشد».

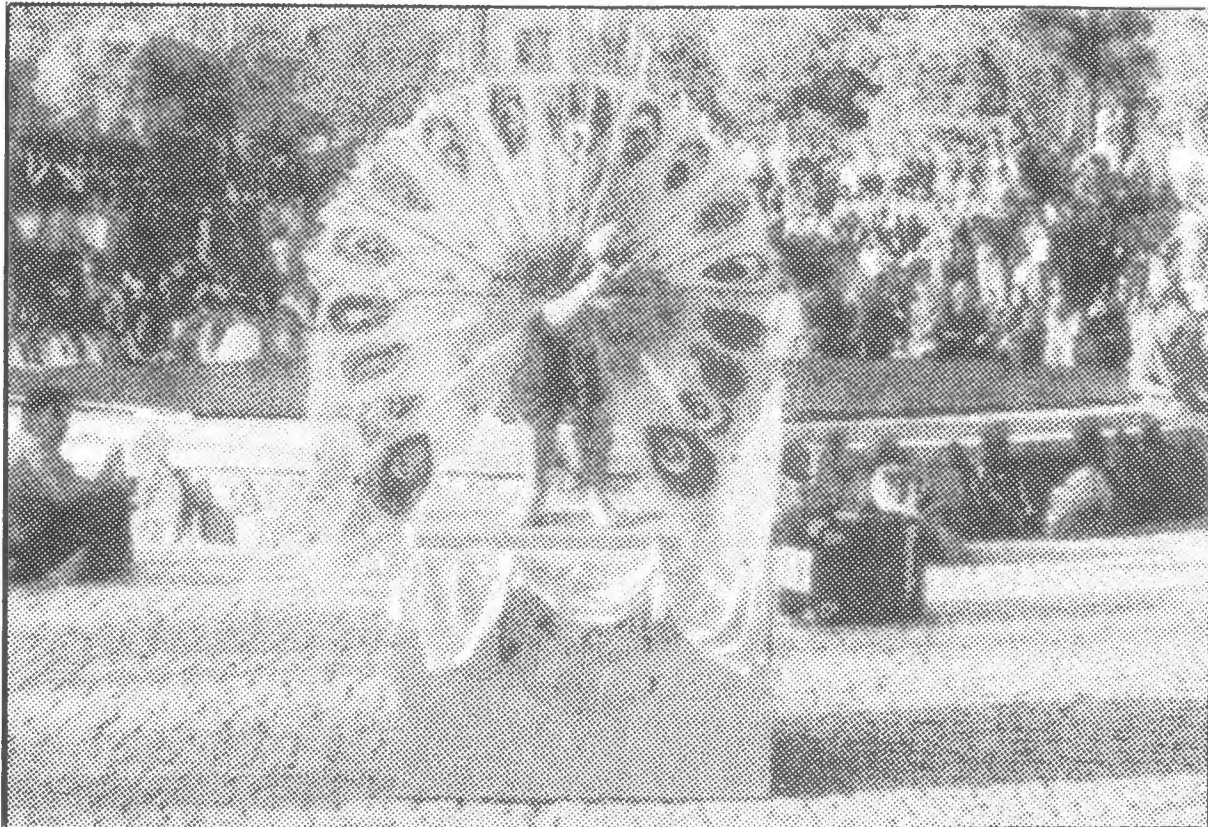
حسن وارسته دیگر منتقد جلسه گفت: در نمایش شما تبحر عروسک‌گردانان کاملاً هویداست. اما در بسیاری از مواقع این خاصیتی که عروسک در رابطه با برقرار کردن بین عروسک‌گردان و تماشاگری دارد، از دست می‌رود و تمام حواس تماشاگر معطوف به عروسک‌گردان می‌شود.

رامین آزادآور آهنگساز نمایش توضیح داد: مرزبندی نمایش عروسکی به این سادگی‌ها نیست. عروسک در اصل بهانه‌ای برای فضاسازی است. در کار ما عروسک گردان، خود

صندوقچه سینه در تپش خیابانها

گفتگو با زهرا صبری کارگردان نمایش صندوق جادو

۱۸

زهرا صبری: سخت است با توجه به اینکه شما پرنتر نیز باز می‌کنید که در بخش عروسکی. ولی این اولین کار خیابانی من است تاثر خیابانی تا جایی که من می‌دانم اینگونه نیست مکان معینی اجرا شود، فکر می‌کنم در این دوران زمانه هیچ کاری بدون بودجه نمی‌شود اگر بخواهیم در گوشه گوشه تهران اجرا داشته باشیم من باید حداقل کرایه راه را داشته باشیم.

● **در انتها اگر مطلب و صحبت خاصی دارید بفرمایید.**

زهرا صبری: فقط این را می‌توانم بگویم که دل‌ها فقط داخل سالن‌ها نمی‌تپد. توی خیابانها هم می‌تپد. اینقدر مثل یک دل مرده به کارهای خیابانی نگاه نکنند. تپش در کارهای خیابانی خیلی بیشتر است. ■

بود که بخشی نیز به صحنه سیار اختصاص داشت و برایم جالب بود که بیرون از یک سالن بدون نور بدون صندلی و بدون فروش بلیط می‌توان این هنر را در معرض دید تماشاگرانی گذاشت که ما را انتخاب نمی‌کنند. سال قبل من تجربه‌ای در پارک ارم داشتم. جشنواره ایرانگردی و جهانگردی که با استقبال خوبی روبرو شد به طوری که حتی تماشاگر تکراری داشتیم تا جایی که حتی مجبور هم می‌شدیم گاهی در پایان کار بخشی از نمایش را مجدداً تکرار کنیم و الان به ادامه اینکار علاقه‌مند شدم هر چند فکر می‌کنم کمی با حقارت به این گونه کارها نگاه می‌کنند.

● **می‌توانید به‌طور خلاصه تعریفی از نمایش خیابانی و حتی متون خیابانی که قابلیت اجرای عروسکی داشته باشند بکنید.**

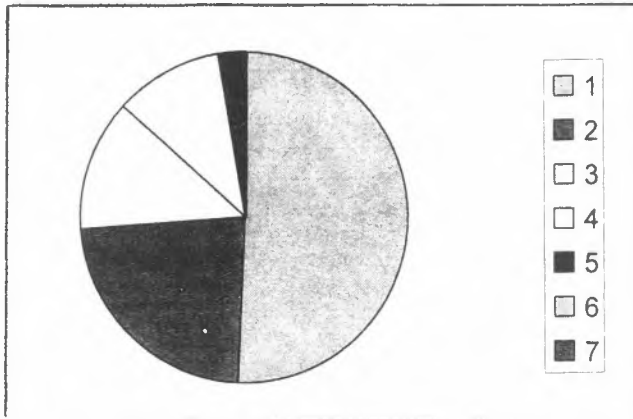
● **لطفاً در ارتباط با شیوه اجرای نمایشی که اجرا می‌کنید توضیح دهید؟**

زهرا صبری: صندوق جادو همانطور که از اسمش مشخص است صندوقی است که جادو می‌کند یعنی ما با این کار انواع و اقسام عروسک‌ها و شیوه عروسک‌گردانی آنها را اعم از نخی، دستکشی، بن‌راکو و سایه... با تکه نمایش‌هایی کوتاه از هر عروسک اجرا می‌کنیم. ما در این صندوق البته چند میهمان نیز داریم که مثلاً پانچ به همراه تمساح خودش از انگلستان، قره‌گوز از ترکیه و نیز مبارک و سروناز خانم هم حضور دارند.

● **چه انگیزه‌ای باعث شد که شما به این متن رو بیاورید آنهم در قالبی خیابانی؟**

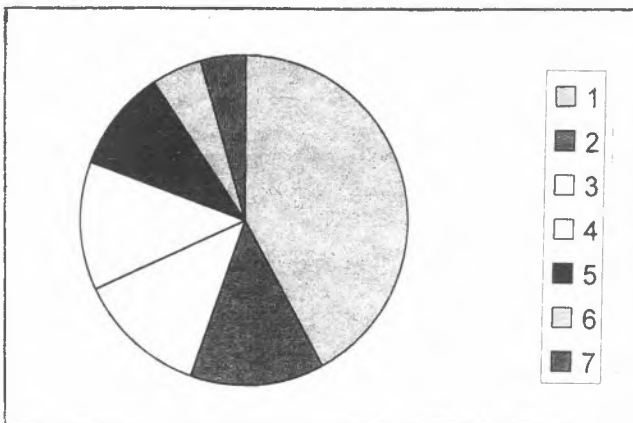
زهرا صبری: پایان‌نامه من در رابطه با انواع عروسک‌ها و صحنه‌های مربوط به آنها

کیفیت نمایش‌های اجرا شده در اولین روز جشنواره از نگاه تماشاگران

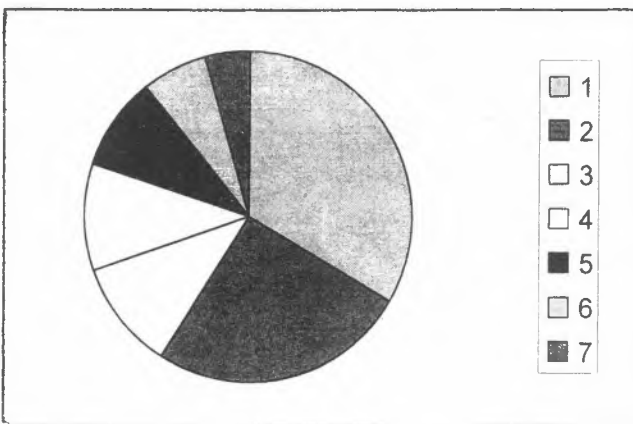
متن:
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / 74,07
- خیمه شب بازی / 33,33
- شیرزاد خان / 18,018
- دریاچه ی قو / 15,384
- پف گلی / 4,166
- خروس بلا / 0
- چهل گیس / 0

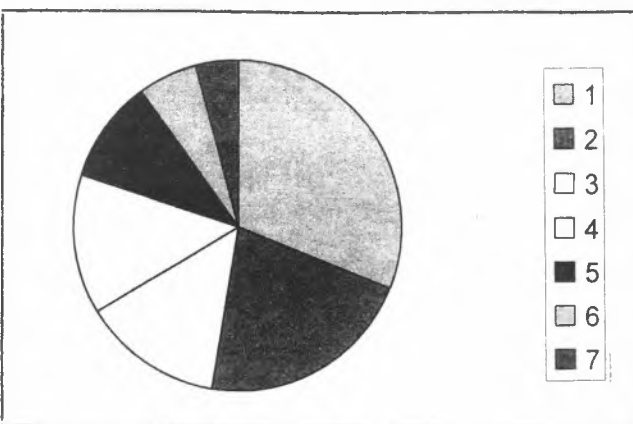
کارگردانی:
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / 84,848
- خیمه شب بازی / 26,666
- شیرزاد خان / 25,925
- چهل گیس / 25
- دریاچه ی قو / 19,607
- خروس بلا / 10
- پف گلی / 9,0909

عروسک گردانی:
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

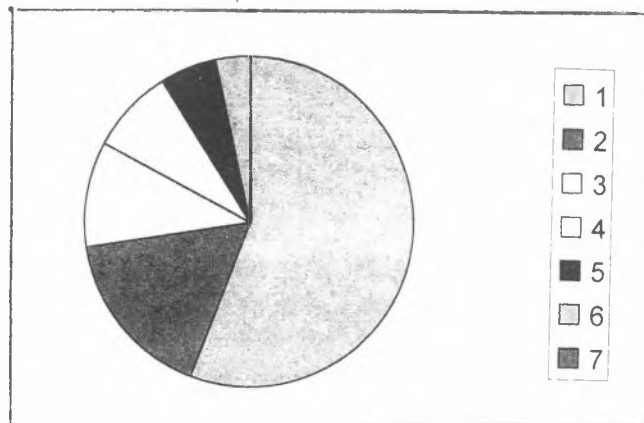
- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / 94,117
- خیمه شب بازی / 73,333
- خروس بلا / 30
- دریاچه ی قو / 29,411
- چهل گیس / 25
- شیرزاد خان / 18,018
- پف گلی / 12,5

طراحی و ساخت عروسک:
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

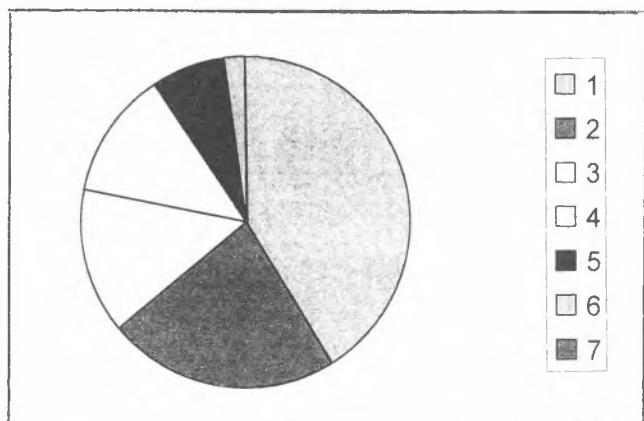
- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / 91,176
- خروس بلا / 62,5
- شیرزاد خان / 40,704
- خیمه شب بازی / 40
- دریاچه ی قو / 28,301
- پف گلی / 16,667
- چهل گیس / 12,5

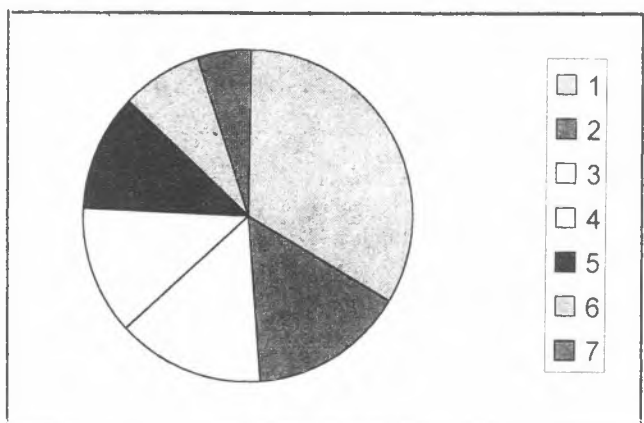
طراحی صحنه :
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / ۶۸,۹۶۵
- دریاچه ی قو / ۲۰,۷۵۴
- چهل گیس / ۱۲,۵
- خروس بلا / ۱۰
- خیمه شب بازی / ۶,۶۶۶
- پف گلی / ۴,۱۶۶۷
- شیرزاد خان / ۰

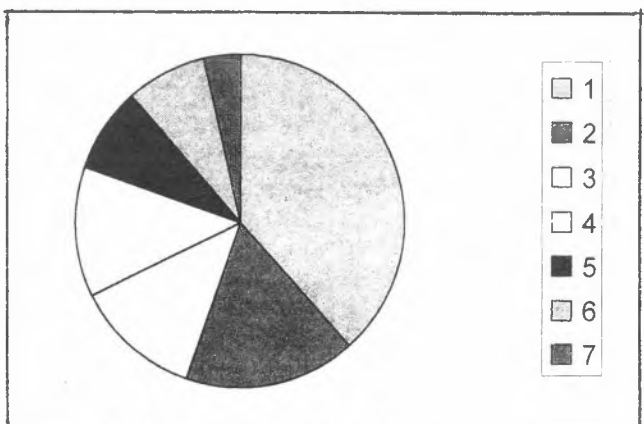
طراحی لباس :
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / ۷۳,۵۲۹
- خروس بلا / ۴۰
- دریاچه ی قو / ۲۵
- خیمه شب بازی / ۲۱,۴۲۸
- چهل گیس / ۱۲,۵
- شیرزاد خان / ۳,۵۷۱
- پف گلی / ۰

موسیقی :
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / ۷۹,۴۱۱
- چهل گیس / ۳۷,۵
- دریاچه ی قو / ۳۴
- خروس بلا / ۳۰
- خیمه شب بازی / ۲۵,۶۶۶
- شیرزاد خان / ۱۸,۵۱۸
- پف گلی / ۱۲,۵

بهترین اثر از نگاه مردم :
به ترتیب رتبه / نام نمایش / درصد

- سه نمایش از سرگنی ابراتسوف / ۷۸,۴۶۹
- خیمه شب بازی / ۳۴,۰۷
- دریاچه ی قو / ۲۵,۰۶۵
- خروس بلا / ۲۴,۹۶۸
- شیرزاد خان / ۱۶,۴۶۱
- چهل گیس / ۱۰,۰۰۰
- پف گلی / ۷,۰۱۱

down by word of mouth. "I heard this tale from my grand mother," he continued. He says that puppet theatre needs more academic teaching to improve since it is more technical.

An Interview with F.ALAgha, the Director of "Kkar Goli - Paloon Zari"

F.ALAgha, majoring in puppetry, says that puppet theatre addresses both children and adults who watch some Certain subjects can attract people and make them interested in theatre which, in turn, can establish an intimate relationship. It is mentionable that the style is of great significance in communicating the message of the play.

An Interview with K.F.Marandi, the Director of "The Swan Lake"

K.F.Marandi states that some people wrongly believe that puppet theatre is meant to address only children. She believes that the stagnation of the puppet theatre in Iron is partly due to this fact that it is

not possible to watch the plays performed recently in other countries. She expresses her satisfaction with teaching puppet theatre at universities regarding the peresent facilities.

Marandi continues that the them of "The Swan Lake" is life which is meaningless without love. Love, she defines, is to sacrifice.

An Interview with S.Hemmati, the Director of "The Pond Story"

It is the first time that S.Hemmati, as the director and puppeteer, attends the puppet theatre festival. He says that puppetry is animating the lifeless objects. He believes that there is no difference between the street puppet theatre and the plays performed on the stage. The only difference being a closer communication with the audience in the street puppet theatre. He refers to the employment of improvisation in their performance as well as the objects available and within reach to chieve such a

close communication.

An Interview with J.Jaryan.Ghalam, the puppet maker of "The Swan Lake"

Jaryan Ghalam, a graduate in puppet theatre, says that it is years he has been making puppets. He regards creativity and technique as indispensable factors in communicating the message in any art. He holds this belief that art without creativity cannot be called art.

An Interview with A.Ghaffari, the Director of "Chehel Gis"

We suffer from lack of facilities and academic instrution. We cannot exchang views and experiments with the foreign theatrical troupes due to lack of any relations with them. This resutls in a static situation in our puppetry. It is interesting to note that sometimes the Iranian young artists can achieve great success throught their highly innovative approach to puppetry.

An Interview with the Select committee for the 8th International Puppet Theatre Festival

Y.Sedigh, A.Keshavarzi and M.Farhang investigated the plays applied for the festival and have selected some of them to be performed during the festival. They explain the criteria the financial problems confronting the puppet theatrical troupes and criticized the theatre administration.

An Interview with H.Kargari the Director of "The Wooden Horse"

"The Wooden Horse", a ritual spectacle performed in Sabzevar, is reminiscent of a symbolic movement and defense against a horse rider exterminating and plundering people. It is performed nonverbally but accompanied with music and dance to make it more attractive to both the Iranian and foreign audience. This play was performed in Germany, Japan, and the former Soviet Union years ago.

An Interview with B.Reyhani

the Director of Dinosaur

B.Reyhani says that puppet theatre performed in streets are quite different with that performed on the stage because in streets it is possible to face unexpected responses from the audience. He regards puppets as man's unfulfilled wishes.

An Interview with a Aleshzadeh

A.Aleshzadeh, the director of "Takam", says that Takam means my billy-goat and it is a traditional ritual in Azerbaijan. Takam is a wooden goat which is performed by a puppeteer while reciting some poems. This play is performed a few days before Nowrooz heralding the new year.

An Interview with K.Saeedian

K.Saeedian, the director of "Ghoos Bala Ghoos" (One Difficultly Added to Another), says that the traditional attraction of the play made them interested in performing it. He also refers to their interest to perform a traditional play in a modern style. It is

mentionable that this play was originally Rohowzi.

An Interview with S. Rahimi, the Director of "The Naughty cock"

S. Rahimi says that this play is an adaptation from a folk-tale written by Ms Bahrami. The Style is puppet and golve performed by a single puppeteer.

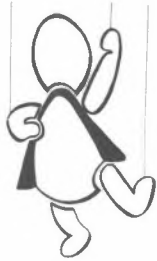
An Interview with B. Ghasemi, the Director of "Pof Goli"

B. Ghasemi says that the play is about a donkey working in a zoo. He assumes many identities to stay in the zoo after being fired from there. He says that planning in a puppet theatre is very important but in Iran such a planning is very poor.

An Interview with A.Semnani, the Director of "Shirzad Khan"

A Semnani says that "Shirzad Khan" is as old as "Kadoo Ghelghele Zan" but is less heard in comparison with the other tales having passed

هشتمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی - بخش نمایش‌های خیابانی

تهران - ۲۵-۱۹ شهریور ۱۳۷۹

The 8th International Puppet (Street) Theatre Festival

Tehran - 9.15 sep.2000

پارک خیام (میدان خیام) ۱۷	پارک خواجه (میدان غار) ۱۷	پارک لاله (آمفی تئاتر) ۱۷ و ۱۸	پارک راه‌آهن (ابتدای خیابان ولیعصر) ۱۷ و ۱۸	پارک شهر (خیابان بهشت) ۱۷ و ۱۸	پارک آزادی (میدان آزادی) ۱۷ و ۱۸	پارک اعتماد (هفت چنار) ۱۷ و ۱۸	پارک ملت (بالتر از میدان ونک) ۱۷ و ۱۸	پارک لاله (بلوار کشاورز - بازار گل) ۱۷ و ۱۸	پارک دانشجو (چهارراه ولیعصر) ۱۷-۱۷/۳۰-۱۸	مکان اجرا زمان اجرا
<p>مراسم افتتاحیه هشتمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی تهران - با حضور کلیه گروه‌های شرکت‌کننده زمان شروع مراسم افتتاحیه: ساعت ۱۷ بعد از ظهر محوطه و فضای باز تئاتر شهر</p>										شنبه ۷۹/۶/۱۹ Saturday.9 sep.2000
موسی و شبان - شهر ری	بچه‌های نازنین... - تهران الاغ آواز خوان - تهران	خیمه شکسته - تهران عروسک - تهران	داستان برکه - تهران فیفیل خان - تهران	خرگلی بالون زری - تهران صندوق جادو - تهران	خیمه شب بازی - قائم شهر صندوق جادو - تهران	نبرد فیروز - دامغان اسب چوبی - سنی سبزوار	اسب چوبی - سنی سبزوار	تکم - سنی اردبیل	جی جی بی جی - سنی شیراز دایناسور - تهران گراز بازی - فارسان	یکشنبه ۷۹/۶/۲۰ Sunday.10 sep.2000
بچه‌های نازنین... - تهران	خیمه شکسته - تهران	داستان برکه - تهران	دایناسور - تهران	خیمه شب بازی - قائم شهر فیفیل خان - تهران	نبرد فیروز - دامغان صندوق جادو - تهران	اسب چوبی - سنی سبزوار خرگلی بالون زری - تهران	موسی و شبان - شهر ری گراز بازی - فارسان	جی جی بی جی - سنی شیراز عروسک - تهران	تکم - سنی اردبیل الاغ آواز خوان - تهران	دوشنبه ۷۹/۶/۲۱ Monday.11 sep.2000
خیمه شکسته - تهران	موسی و شبان - تهران	دایناسور - تهران	دایناسور - تهران	خیمه شب بازی - قائم شهر فیفیل خان - تهران	نبرد فیروز - دامغان فیفیل خان - تهران	تکم - سنی اردبیل صندوق جادو - تهران	جی جی بی جی - سنی شیراز عروسک - تهران	الاغ آواز خوان - تهران گراز بازی - فارسان	اسب چوبی - سنی سبزوار داستان برکه - تهران بچه‌های نازنین... - تهران	سه شنبه ۷۹/۶/۲۲ Tuesday.12 sep.2000
داستان برکه - تهران	دایناسور - تهران	خیمه شب بازی - قائم شهر	خیمه شب بازی - قائم شهر	اسب چوبی - سنی سبزوار گراز بازی - فارسان	تکم - سنی اردبیل عروسک - تهران	جی جی بی جی - سنی شیراز فیفیل خان - تهران	الاغ آواز خوان - تهران صندوق جادو - تهران	خرگلی بالون زری - تهران بچه‌های نازنین... - تهران	نبرد فیروز - دامغان خیمه شکسته - تهران موسی و شبان - شهر ری	چهارشنبه ۷۹/۶/۲۳ Wednesday.13 sep.2000
دایناسور - تهران		نبرد فیروز - دامغان	اسب چوبی - سنی سبزوار گراز بازی - فارسان	تکم - سنی اردبیل	جی جی بی جی - سنی شیراز موسی و شبان - شهر ری	الاغ آواز خوان - تهران عروسک - تهران	خیمه شکسته - تهران بچه‌های نازنین... - تهران	داستان برکه - تهران فیفیل خان - تهران	خیمه شب بازی - قائم شهر خرگلی بالون زری - تهران صندوق جادو - تهران	پنجشنبه ۷۹/۶/۲۴ Thursday.14 sep.2000
خیمه شب بازی - قائم شهر	نبرد فیروز - دامغان	اسب چوبی - سنی سبزوار	تکم - سنی اردبیل بچه‌های نازنین... - تهران	جی جی بی جی - سنی شیراز	الاغ آواز خوان - تهران گراز بازی - فارسان	خیمه شکسته - تهران	داستان برکه - تهران خرگلی بالون زری - تهران	دایناسور - تهران صندوق جادو - تهران	فیفیل خان - تهران عروسک - تهران هفت خوان - شهر ری	جمعه ۷۹/۶/۲۵ Friday.15 sep.2000

